

Republika e Kosovës
Republika Kosovo - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Br. 13/220.
Dana: 11.09. 2024.

Na osnovu člana 92. stav 4 i člana 93 stav 4 Ustava Republike Kosovo, člana 8. Zakona br. 08/L-117 o Vladi Republike Kosovo, u skladu člana 78. Uredbe br. 17/2024 o radu Vlade Republike Kosovo, Vlada Republike Kosovo, na sednici održanoj 11. septembra 2024. godine, donosi:

ODLUKA

1. Usvojen je koncept-dokument za oblast upravljanja i obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem u Republici Kosovo.
2. Obavezuje se Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacija i druge nadležne institucije za sprovođenje ove Odluke, u skladu sa Uredbom o radu Vlade.
3. Odluka stupa na snagu danom objavljivanja u Službenom listu Republike Kosovo.

Albin KURTI

Premijer Republike Kosovo

Dostaviti:

- Zamenicima premijera
- Svim ministarstvima (ministrima)
- Generalnom sekretaru KP-a
- Arhivi Vlade

Republika e Kosovës
Republika Kosova - Republic of Kosovo
Qeveria - Vlada - Government

Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit
Ministarstvo Obrazovanja, Nauke, Teknologije i Inovacije
Ministry of Education, Science, Technology and Innovation

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem u
Republici Kosovo

Pripremlilo Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije
Departament za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje

Sadržaj

Rezime koncept dokumenta	3
Uvod.....	5
Poglavlje 1: Definisane problema.....	5
Opis postojećeg pravnog okvira.....	12
Poglavlje 2: Objektivni	21
Poglavlje 3: Opcije.....	23
Poglavlje 3.1: Bez zakonskih promena, već samo korektivne intervencije na nivou internih organizacionih dokumenata institucije u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanj (opcija bez promene).....	23
Poglavlje 3.2 Bavljenje reformom kroz unapređenje strateških dokumenata u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja, i NOK (Opcija za unapređenje implementacije i izvršenja)	24
Poglavlje 3.3: Bavljenje reformom institucionalne strukture profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i NOK u Republici Kosovo kroz izmene i dopune pojedinačnih zakona (Treća opcija)	24
Poglavlje 4: Identifikacija i procena narednog uticaja.....	26
Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka.....	28
Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacija	29
Poglavlje 6: Poređenje opcija.....	29
<i>Slika 10. Tabela poređenja sa sve tri opcije</i>	<i>30</i>
Poglavlje 6.1: Planovi implementacije za različite opcije	30
Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci	37
Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu.....	37
Dodatak 1 Obrazac za procenu ekonomskog uticaja	39
Dodatak 2 Forma za procenu ekonomskog uticaj	42
Dodatak 3 Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu	45
Dodatak 4 Obrazac za procenu uticaja osnovnih prava	47

Rezime koncept dokumenta

Opšte informacije	
Naziv	Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem u Republici Kosovo
Vodeće ministarstvo	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije (MONTI)
Kontakt osoba	Lah Nitaj, direktor Departament za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje
PNI	<p>Strateški cilj 4.3.: Bolja usklađenost obrazovanja sa potrebama tržišta rada</p> <p>Mera 4.3.1. Unapređenje sistema upravljanja, finansiranja i upravljanja informacijama u profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju i obrazovanje odraslih</p> <p>Mera 4.3.2. Konsolidacija mehanizama za osiguranje kvaliteta na centralnom nivou i na nivou IPOO</p> <p>Mera 4.3.3 Usklađivanje kvalifikacija u profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju, u skladu sa zahtevima tržišta rada</p> <p>Mera 4.3.4. Pružanje mogućnosti za praktično učenje i operacionalizacija usluga savetovanja i karijerinog vođenja</p>
Strateški prioritet	<p>Nacionalna strategija razvoja 2030,</p> <p>Objektiv 4.3.: Bolja usklađenost obrazovanja sa potrebama tržišta rada</p> <p>Mera 4.3.1. Unapređenje sistema upravljanja, finansiranja i upravljanja informacijama u profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju i obrazovanje odraslih</p> <p>Mera 4.3.2. Konsolidacija mehanizama za osiguranje kvaliteta na centralnom nivou i na nivou IPOO</p> <p>Mera 4.3.3 Usklađivanje kvalifikacija u profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju, u skladu sa zahtevima tržišta rada</p> <p>Mera 4.3.4. Pružanje mogućnosti za praktično učenje i operacionalizacija usluga savetovanja i karijerinog vođenja</p> <p>Strategija obrazovanja 2022-2026:</p> <p>Strateški cilj 3: Usklađivanje stručnog obrazovanja i obuke sa dinamičnim razvojem tehnologije i tržišta rada, u funkciji celoživotnog učenja;</p>

Odluka	
Glavno pitanje	Konsolidacija i povećanje efektivnosti institucionalne strukture u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja
Rezime konsultacija	//
Predložena opcija	Treća opcija (Rešavanje reforme institucionalne strukture profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i NOK u Republici Kosovo kroz izmenu i dopunu pojedinačnih zakona)

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Očekuje se da će implementacija politike imati uticaj na budžet; biće smanjeni fiksni troškovi držanja dve agencije u jednoj. Takođe, smanjiće se administrativno opterećenje koje ima relativno visoke fiksne troškove.
Ekonomski uticaji	Sprovođenje politike će imati pozitivan uticaj na ekonomiju zemlje. To će omogućiti bolju povezanost obrazovanja i stručnog usavršavanja sa potrebama tržišta rada i proizvodne i uslužne industrije na Kosovu. Povećanje usklađenosti između njih će povećati efikasnost javnog novca, povećati produktivnost lokalne privrede i sopstvenog obrazovnog sistema uopšte. Takođe, spajanje agencija će doprineti upotpunjavanju usluga obe prethodne institucije u jedinstvenu, faktor koji će uticati na razvoj radne snage.
Društveni uticaji	Ne očekuje se da će implementacija politike imati negativan društveni uticaj. Naprotiv, koncept dokument pomaže politici pune zaposlenosti, povećanju zapošljivosti društvenih kategorija koje imaju nedostatak kvalifikacija, onih kojima je potrebna prekvalifikacija da bi zadržali radno mesto ili unapređenje/napredovanje na radnom mestu itd.
Uticaji na osnovna prava	Sprovođenje politike neće imati negativan uticaj na osnovna prava. To će, s druge strane, pomoći efikasnijem ispunjavanju pozitivnih obaveza države u odnosu na pravo na obrazovanje pojedinaca.
Uticaji životne sredine	Implementacija politike neće imati bilo kakav negativan uticaj na životnu sredinu.
Međusektorski uticaji	Sprovođenje politike će ujediniti obrazovnu politiku sa politikom promovisanja i povećanja konkurentnosti na tržištu rada i specijalizacije proizvodnih i uslužnih industrija na tržištu Kosova.
Administrativne takse za kompanije	Implementacija politike neće rezultirati novim administrativnim opterećenjem, naprotiv, ima za cilj da ublaži prevelika opterećenja koja nastaju zbog birokratskih procedura i složenosti institucionalnog mehanizma.
Test NVM	Sprovođenje politike neće imati negativan uticaj na test NVM.

Sledeći koraci	
Kratkoročno	1. Izrada i usvajanje novog zakona
Srednjoročno	1. Reorganizacija Agencije za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i Nacionalni autoritet za kvalifikacije 2. Funkcionalizacija nove strukture obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja i početak implementacije novih politika

Uvod

Figura 1: Tabela sa opštim informacijama o koncept dokumentu

Naziv	Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i stručnim osposobljavanjem u Republici Kosovo
Vodeće ministarstvo	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije (MONTI), Departament za profesionalno obrazovanje
Kontakt osoba	Lah Nitaj, direktor Departament za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje
PNI	4.3. Bolja usklađenost obrazovanja sa potrebama tržišta rada 4.3. 1. Unapređenje sistema upravljanja, finansiranja i upravljanja informacijama u profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju i obrazovanje odraslih
Strateški prioritet	Nacionalna strategija razvoja 2030, Objektiv 5: Inkluzivno tržište rada, veća i pristojna zaposlenost Podcilj 1: Razvoj veština i proširenje službi za zapošljavanje;
Radna grupa	Članovi radne grupe su: 1. Lah Nitaj direktor Departament za, profesionalno obrazovanje MONTI, predsedavajući; 2. Valbona Fetiu-Mjeku, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, zam. predsednika 3. Majlinda Rizvanoli, kabinet ministarke/MONTI, član 4. Ryve Prekorogja, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 5. Veton Alihajdari, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 6. Rina Ponošeci, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 7. Ryve Prekorogja, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 8. Afrdeita Jaha, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 9. Fehmi Zylfiu, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 10. Isni Kyeziu, Departament za profesionalno obrazovanje/MONTI, član 11. Fikrije Zymberi, Agencija za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih, član 12. Arbër Salihu - Nacionalni autoritet za kvalifikacije, član 13. Besnike Mehmeti, Pravna kancelarija KP, član 14. Mirlinda Lushaku, Koordinacioni sekretarijat Vlade - KP, član 15. Mevlide Shamolli Ministarstvo finansije, rada i transfer, član 16. Predstavnici GIZ-a, članovi 17. Anton Gojani, ALLED2, član 18. Kolegijumu Opštinskih direktora za obrazovanje,
Dodatne informacije:	Ovaj koncept dokument predstavlja početak sprovođenja sveobuhvatne reforme u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, koja dolazi kao potreba razvoja privrede zemlje, odnosno tržišta rada, kao i izveštaj za Republiku Kosovo Evropske komisije EU-a.

Poglavlje 1: Definisane probleme

Javna politika u oblasti obrazovanja i stručnog osposobljavanja u Republici Kosovo predstavlja jednu od najvažnijih grana vladinog plana, Nacionalne strategije razvoja 2030, Strategije obrazovanja 2022-2026, i samog zakonodavstva na snazi u oblasti pred-univerzitetsko obrazovanje uopšte. Usklađivanje obrazovnih programa u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja sa zahtevima tržišta rada, razvojem konkurentnih

industrija i uopšte praćenjem trendova globalizacije u pogledu znanja i veština neophodnih za zadovoljenje potreba poslodavca čine sve komponente važne strukturne reforme u Republici Kosovo.¹

Veoma važna dimenzija u ovom okviru reformi je, pre svega, reforma institucionalne strukture u oblasti obrazovanja i stručnog osposobljavanja. Nedostatak takve reforme onemogućava razjašnjavanje linija odgovornosti, pojednostavljenje strateškog planiranja, stvaranje jasnog kruga donošenja odluka o svim pitanjima u vezi sa sprovođenjem zakonodavstva, kao i povećanje odgovornosti nosilaca institucija u ovoj oblasti. Sadašnja institucionalna struktura je veoma kompleksna, raspoređena na mnogo nivoa odlučivanja, fragmentirana u neproporcionalnom formatu u odnosu na legitiman cilj i, iznad svega, rasejana u nekim ne baš jasnim pravcima odgovornosti. Ovakva institucionalna složenost doprinosi i nedostatku konsolidacije internih mehanizama za osiguranje kvaliteta na mikro nivou (IPOO-a): u Strategiji obrazovanja se ističe da mehanizmi za osiguranje kvaliteta na nivou sistema nisu definisani. Kao rezultat toga, postoji nedostatak sistematskog praćenja sistema obrazovanja i stručnog usavršavanja i redovnog izveštavanja o kvalitetu i razvoju, što bi informisalo i olakšalo kreiranje i planiranje strateških politika. Stoga se može zaključiti da nedostatak ovakvog institucionalnog okvira koji bi omogućio pojednostavljenje, konsolidaciju i povećanje efektivnosti institucionalne strukture u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja onemogućava sprovođenje holističke reforme u oblasti obrazovanja i vaspitanja stručno usavršavanje. Kako trenutno stoji, postoji ozbiljan nedostatak kruga odgovornosti prema centralnim institucijama, učesnicima na tržištu/industrijama, krajnjim korisnicima, zajednici diplomiranih itd. u pogledu rezultata diplomiranih na tržištu rada. Ovo je takođe povezano sa visokim administrativnim opterećenjem, koje će biti smanjeno kroz obezbeđivanje digitalizacije gde je to moguće.

Profesionalno obrazovanje i osposobljavanje ne osposobljava ih i ne priprema učenike na odgovarajući način za ulazak na tržište rada nakon završetka srednjeg stručnog obrazovanja, jer se POO suočava sa mnogim problemima. Kvalifikacije koje se nude u stručnim školama nisu zasnovane na potrebama tržišta rada, nedostaju standardi profesije za mnoge profile, nastavni plan i program nije ažuriran, dok se odluke o otvaranju pojedinih profila donose bez prave analize potreba tržišta rada. Drugi problemi u vezi sa srednjim profesionalnim školama su nedostatak adekvatne saradnje sa privrednicima, nedovoljna adaptacija na tržište rada, nedovoljna infrastruktura i oprema, nedostatak laboratorija i radionica, praktično učenje i učenje na radnom mestu, nedostatak nastavnog materijala, kao i nedostatak usluge karijernog vođenja i savetovanja.

Trenutna formula finansiranja POO-a, ne podržava zahteve i potrebe IPOO-a, jer se ova formula zasniva na raspodeli budžeta po glavi učenika, dok njome se ne uzima u obzir potrebe profila, kao što su realizacija stručne prakse, oprema, sirovina, obuke, osiguranje učenika od nezgode, obezbeđivanje prevoza na realizaciji prakse itd. Ovo je značajan problem koji utiče na performanse i osiguranje kvaliteta u IPOO-u.

Osiguranje kvaliteta u POO-u je problematično samo po sebi, iako imamo institucije odgovorne za implementaciju osiguranja kvaliteta, nedostaju karike i konsolidacija mehanizama za implementaciju politike, koja se odnosi na inspekciju, praćenje i evaluaciju u sistemu IPOO-a. Dakle, nemamo sistematski i sveobuhvatan pristup mehanizmima osiguranja kvaliteta koji bi direktno uticali na performansi IPOO-a. Upravljanje kvalitetom na nivou stručnih škola i na nivou sistema nije funkcionalno i efikasno u praćenju kvaliteta, identifikaciji prioriteta intervencije za unapređenje kvaliteta i njihovoj implementaciji. Postojeći zakonski okvir ne reguliše praćenje diplomiranih stručnog obrazovanja i osposobljavanja kao važnu meru za praćenje i osiguranje kvaliteta. Shodno tome, nedostaju i podaci o zapošljavanju diplomiranih učenika i usklađenosti njihovih veština sa zahtevima tržišta rada. Kosovo još uvek nije uspelo da razvije

¹ Veliki broj nezaposlenih, kako je prikazano u tabeli br. 1, spadaju u kategoriju građana koji nemaju kvalifikacije: važan spektar za isticanje u pogledu izradi politike obrazovanja i stručnog osposobljavanja.

standardizovanu metodologiju za istraživanje tržišta rada i za predviđanje potreba tržišta rada (Strategija obrazovanja 2022-2026), a još manje istraživanje različitih putanja diplomiranih u početnog i/ili kontinuiranog POO-u.²

Kontinuirano stručno usavršavanje nastavnika je još jedan veoma važan indikator koji utiče na kvalitet nastave, ali rešavanje potreba za adekvatnom i neophodnom obukom je problem sa kojim se suočavaju nastavnici IPOO-a. Nedostaju praktične smernice za utvrđivanje potreba, planiranje i organizovanje aktivnosti stručnog usavršavanja nastavnika u školi, koje se odnose na realizaciju nastavnog plana i programa, realizaciju praktičnog učenja, osmišljavanje nastavnog materijala, primenu inovativne metode nastave.

Tabela 2: Papunësia e regjistruar sipas kualifikimeve

Niveli i kualifikimeve	Papunësia	(%)	Ndryshimi te 2019	Femër	Meshkuj
Pa kualifikuar	83,317	49.3%	356.3%	38,880	44,437
Klasët I –IX (Shkolla fillore)	31,068	18.4%	80.7%	13,126	17,942
Arsim i mesëm profesional	31,987	18.9%	57.7%	11,353	20,634
Shkollë e mesme gjimnaz	10,579	6.3%	61.4%	4,709	5,870
Bachelor	11,069	6.6%	41.3%	7,075	3,994
Master	960	0.6%	42.6%	558	402
Doc. i Shkencave	-	-	-	-	-
Total	168,980	100%	138.7%	75,701	93,279

Izvor: Administrativni podaci o zapošljavanju (MFRT, APRK, 2022.)

Figura2: Relevantni politički dokumenti, zakoni i podzakonski akti

Dokument politike, zakon ili podzakonski akt	Veza sa planiranim politikama ili dokumentom putem interneta ili pravnim aktima u Službenom glasniku	Državna(e) institucija(e) odgovorna(e) za implementaciju	Uloga i dužnosti institucije(a)
Zakon o preduniverzitetkom obrazovanju (br. 04/L-032)	https://gzk.rks.gov.net/ActDetail.aspx?ActID=2770	Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije	Ministarstvo snosi glavnu odgovornost za planiranje, postavljanje standarda i osiguranje kvaliteta sistema preduniverzitetskog obrazovanja, kao i opšte dužnosti kojim: <ul style="list-style-type: none"> ✓ razvijaju politike, izrađuju i sprovodi zakonodavstvo za razvoj preduniverzitetskog obrazovanja i osposobljavanja;

² Nedostatak jasnoće u pogledu procedure za sprovođenje različitih funkcija kao što su procena potreba i planiranje programa kvalifikacija koje nude javne institucije; planiranje broja učenika koji će biti upisani u različite kvalifikacione profile; započinjanje procesa dizajniranja nastavnog plana i programa kvalifikacija koje nude IPOO; vrednovanje performanse Inspektorata za obrazovanje; i vrednovanej performanse sistema obrazovanja i stručnog osposobljavanja.

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ utvrđivanje rezultata različitih nivoa preduniverzitetskog obrazovanja i osposobljavanja, kao i dodeljivanje kvalifikacija, ili odobravanje njihovog dodeljivanja, svima koji uspešno završe preduniverzitetske programe u skladu sa relevantnim nivoima Nacionalnog okvira kvalifikacija; ✓ promoviše nediskriminatorni sistem obrazovanja u kojem se poštuju prava svake osobe na obrazovanje i osposobljavanju, kao i nude jednake mogućnosti za kvalitetno obrazovanje; ✓ promoviše zaštitu ranjivih grupa u okviru sistema obrazovanja i osposobljavanja; da obezbedi zdravlje, bezbednost i dobrobit učenika i zaposlenih u instituciji za obrazovanje i osposobljavanja, kao i da unapredi mere za sprečavanje napuštanja; ✓ da uspostavi kriterijume i upravlja sistemom licenciranja nastavnika, preko Državnog saveta za licenciranje nastavnika, uspostavljenog prema ovom zakonu; ✓ uspostavi i održava informacioni sistem za upravljanje obrazovanjem i osposobljavanje. ✓ da daje komisiji za grantove na godišnjoj osnovi dovoljno podataka i standarda formule za utvrđivanje konkretnog granta za obrazovanje u skladu sa zakonom na snazi i odredbama člana 28. ovog zakona; osmišljavanje i nadgledanje efektivnih oblika administracije i upravljanja obrazovnim institucijama i institucijama za obrazovanje i obuku koje će sprovesti opštine i definisanje kriterijume i procedure za praćenje rada Upravnog saveta;
--	--	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ da unapredi i poboljša kvalitet i efikasnost obrazovanja i osposobljavanje kroz 6 mehanizama navedenih u članu 8 ovog zakona za inspekciju, praćenje i ocenjivanje u cilju podizanja kvaliteta i nadzora nad sprovođenjem zakona na snazi; ✓ da utvrđuje kriterijume za vrednovanje i ocenjivanje učenika u obrazovnim i osposobljavajućim institucijama ; ✓ da organizuje i vodi eksterno ocenjivanje za ISCED nivoe 1, 2 i 3 u skladu sa zahtevima za dodelu kvalifikacija Nacionalnog okvira kvalifikacija i, po potrebi, u konsultaciji sa Nacionalnim autoritetom za kvalifikacije; ✓ da obezbede sveobuhvatne politike za integraciju osoba sa posebnim potrebama; 1.13. da promovise učešće i partnerstvo roditelja i zajednice u aktivnostima obrazovanja i obuke preko Saveta roditelja Kosova, rukovodećih tela obrazovnih institucija i institucija za obuku i na druge načine; ✓ Ministarstvo imenuje i preimenuje javne obrazovno i osposobljavajuće institucije na osnovu preporuke nadležne Opštinske direktorijate za obrazovanje (ODO) na osnovu predloga Upravnog saveta obrazovne institucije ili osposobljavajuće, a koji mogu biti do tri predloga. <p>Ovlašćenja opština uređena su Zakonom o lokalnoj samoupravi br. 03/L040, dat. 20. februar 2008. godine i Zakona o obrazovanju u opštinama, br. 03/L-068, dat. 21. maja 2008. godine.</p>
--	--	--	--

			<p><u>Opštine imaju sledeće dodatne odgovornosti:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ izgradnja objekata za obrazovanje i osposobljavanja; ✓ održavanje i popravka zgrada i opreme obrazovnih instituciji; ✓ obezbeđivanje zdrave životne sredine, uključujući vodu za piće, higijenske i sanitarne uslove, zdravstvene usluge, kao i bezbedno okruženje za učenike i osoblje, uključujući pružanje bezbednih usluga i efektivne bezbednosti ✓ kroz saradnju sa roditeljima, policijom i drugim državnim organima, preduzeti korake za rešavanje nasilnog ponašanja i zlostavljanja u ili u vezi sa relevantnom institucijom.
<p>Zakon o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju (Br. 04/L-138)</p>	<p>https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=8676</p>	<p>Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije</p> <p>&</p> <p>Agencija za profesionalno obrazovanje osposobljavanje i obrazovanje odraslih</p>	<p>Uređuje sistem profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u skladu sa potrebama ekonomskog i društvenog razvoja Republike Kosovo, uključujući ekonomske i tehnološke promene, zahteve tržišta rada i potrebe pojedinaca prema tržišnoj ekonomiji, optimalno koristeći finansijske i ljudski resursi i infrastrukture. Celokupno ovlašćenje za sprovođenje je povereno MONTI-u Agenciji za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje za odrasle.</p> <p>APOOO je odgovoran za:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ administraciju i rukovođenje Institucijama za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje odraslih (IPOOO) u vezi sa finansijskim, ljudskim resursima, građevinskim objektima i infrastrukturom svih javnih institucija POO-a pod svojom regulatornom upravom; ✓ pod nadzorom APOOO, relevantne odgovornosti IPOOO će se postepeno prenositi na škole na osnovu njihovih kapaciteta;

			<ul style="list-style-type: none"> ✓ koordinacija studija vezanih za profesionalnim obrazovanjem i osposobljavanjem i za odrasle; ✓ koordinacija međunarodnih projekata; ✓ uključivanje socijalnih partnera u profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i odraslih; ✓ institucionalizovano učešće privatnog sektora i socijalnih partnera u profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i odraslih; ✓ nadgleda i koordinira razvoj profesionalnih standarda. takođe, Savet za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i za odraslih (SPOOO) je savetodavno telo za MONT, a rad ovog saveta je utvrđen podzakonskim aktom koji donosi MONT. SPOOO daje savete i preporučuje profile za odobrenje na kojima treba da se zasnivaju programi profesionalnog obrazovanja i obuke, standarde za svaki profil, stručni sadržaj nastavnog plana i programa za ove profile i stručne kvalifikacije koje treba da budu uključene u okvir kvalifikacija. ✓ preporučuje školske udžbenike i nastavne materijale za korišćenje u takvim programima; ✓ SPOOO može osnivati stalne stručne komisije i privremene radne grupe za preduzimanje određenih aktivnosti, koje mogu uključivati nastavnike, predstavnike socijalnih partnera i drugih nosilaca organizacija, sektorske stručnjake i druge, kao i naučne stručnjake u skladu sa propisima donetim za rad ovog savet; <p>SPOOO odobrava standarde profesije.</p>
Zakon o obrazovanju i osposobljavanju	https://gzk.rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2868	Ministarstvo obrazovanja, nauke,	Reguliše celovitost procese za obrazovanje i osposobljavanje odraslih,

<p>je za odraslih u Republici Kosovo (br. 04/L-143)</p>		<p>tehnologije i inovacije</p> <p>&</p> <p>Agencija za profesionalno obrazovanje osposobljava nje i obrazovanje odraslih</p>	<p>kao sastavni deo obrazovnog sistema na Kosovu. Programe, kvalifikacije i module obrazovanja i osposobljavanja za odrasle kreiraju MONT, institucije i drugi relevantni ponuđači., u zavisnosti od svojih interesovanja i aktivnosti orijentisanih ka tržištu rada.</p> <p>Ponuđači formalnog obrazovanja i osposobljavanja, sastavljaju sopstvene programe i module, koji su akreditovani od strane NAK i odobreni od MONT-a. Standardi profesije su razvijeni u saradnji sa MONT-om, NAK, MRSS, i drugim relevantnim ministarstvima i socijalnim partnerima.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Profesionalne standarde odobrava SPOOO. ✓ Verifikaciju profesionalnih standarda vrši NAK
<p>Zakon o nacionalnoj kvalifikaciji br. 03/ L 060)</p>	<p>https://gzk.rks.gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2606</p>	<p>Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije</p> <p>&</p> <p>Nacionalni autoritet za kvalifikacije</p>	<p>Stvara Nacionalni sistem kvalifikacija, koji je zasnovan na Nacionalnom okviru kvalifikacija (NOK), koji reguliše Nacionalna uprava za kvalifikacije (NAK).</p>

Opis postojećeg pravnog okvira

Koncept dokument za reformu pojednostavljenja, konsolidacije i povećanja efikasnosti institucionalne strukture u oblasti obrazovanja i stručnog osposobljavanja analizirao je oblast stručnog obrazovanja sa aspekta zakonske regulative, ali i praktičnih problema tokom implementacije zakonske regulative. Prilikom identifikacije problema analiziran je važeći pravni okvir, Strategija obrazovanja 2022-2026 i drugi istraživački izveštaji iz oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Zakoni koji se odnose na Profesionalno obrazovanje i osposobljavanje

Zakon o preduniverzitetskom obrazovanju (br. 04/L-032) reguliše preduniverzitetsku edukaciju, obrazovanje i osposobljavanje od 0 do 4 nivo ISCED-a uključujući obrazovanje i osposobljavanje dece i odraslih koji stiču kvalifikacije na ovim nivoima. Zakon predstavlja princip da je preduniverzitetsko obrazovanje zajednička odgovornost škola, opština i centralne vlade. Zakon predstavlja opštu horizontalnu osnovu za celokupnu oblast preduniverzitetskog obrazovanja, bez prejudiciranja obrazovanja i stručnog usavršavanja.

Zakon o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju (br. 04/L-138) kao osnovni zakon za oblast profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja uređuje strukturu, organizaciju i upravljanje institucijama koje omogućavaju profesionalno obrazovanje i osposobljavanje. Ovim zakonom se osniva i Agencija za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje odraslih (APOOOO) i Savet za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i za odrasle (APOOOO). Zakon reguliše nacionalni sistem obrazovanja i stručnog osposobljavanja koji mora da obezbedi usklađenost obrazovanja sa potrebama ekonomskog i društvenog razvoja Republike Kosovo, uključujući ekonomske i tehnološke promene, zahteve tržišta rada i potrebe pojedinaca ka tržišnoj privredi.

Zakon o visokom obrazovanju (br. 04/L-037) koji ima za cilj stvaranje pravnog osnova za regulisanje, rad, finansiranje, osiguranje kvaliteta u visokom obrazovanju u skladu sa Evropskim standardima kao i uloga države i društva u razvoju visokog obrazovanja u Republici Kosovo. Sistem visokog obrazovanja na Kosovu funkcioniše preko javnih univerziteta i privatnih institucija visokog obrazovanja (koledži, instituti, više stručne škole i akademije)

Zakon o Kosovskoj agenciji za akreditaciju (br. 08/L-110) koji reguliše status Kosovske agencije za akreditaciju (KAA), kao regulatorne agencije u procesima i odgovornostima akreditacije, reakreditacije, validacije, praćenja u cilju obezbeđivanja kvaliteta u visokom obrazovanju na Kosovu. KAA je supervizor za obezbeđivanje kvaliteta programa i institucija visokog obrazovanja koje nude akademske i stručne programe, tačnije institucija koje nude programe od 5-8 nivoa NOK.

Zakon o obrazovanju u opštinama Republike Kosovo (br. 03/L-068) (br. 04/L-143) kojim su definisane odgovornosti opština za upravljanje sistemom obrazovanja. Zakon daje opštinama važan nivo za mikro-upravljanje javnim obrazovanjem na njihovoj teritoriji, što takođe uključuje IPOO. Da bi se regulisala decentralizacija obrazovnih nadležnosti, zakon propisuje neke specifične odgovornosti opštinama, uključujući zapošljavanje u školama, upravljanje školskim radom, praćenje kvaliteta pružanja obrazovanja, kao i upravljanje aktivnostima vezanim za školsku infrastrukturu.

Zakon o obrazovanju i osposobljavanju za odrasle br. 04/L-143 koji reguliše proces obrazovanja odraslih kao sastavni deo obrazovnog sistema na Kosovu. Prema ovom zakonu, institucije za obrazovanje i obuku odraslih podležu nadgledanju i reviziji od strane NAK.

Zakon o nacionalnim kvalifikacijama (br. 03/L-060) kojim se uređuje razvoj i održavanje Nacionalnog okvira kvalifikacija i dodeljivanje kvalifikacija za koje ovlašćuje Nacionalni autoritet za kvalifikacije (sa izuzetkom kvalifikacija regulisanih odredbama Zakona o visokom obrazovanju). Zakon takođe reguliše osnivanje Nacionalne uprave za kvalifikacije i njene funkcije.

Zakon o Inspektoratu za obrazovanje u Republici Kosovo (br. 06/L-046) koji reguliše nadzor nad sprovođenjem zakona na snazi u svim institucijama koje pružaju usluge obrazovanja i obuke od strane Inspektorata za obrazovanje Republike Kosovo.

Zakon o rodnoj ravnopravnosti (br. 05/L-020) koji garantuje, štiti i promovise ravnopravnost polova, kao temeljnu vrednost za demokratski razvoj društva. Zakonom su definisane opšte i posebne mere za zaštitu i obezbeđivanje jednakih prava žena i muškaraca, kao i definisane odgovorne institucije i njihova ovlašćenja.

Zakon o promovisanju državne mature (br. 05/L-018) kojim se uređuje funkcija, sadržaj, uslovi, kriterijumi i način organizovanja ispita državne mature. Zakonom su definisane dužnosti Državne komisije

za maturu, Diviziji za vrednovanje, standarde i praćenje, opštinskih direktorijata za obrazovanje i srednjih škola.

Zakon o osposobljavanju, profesionalnom preosposobljavanju i zapošljavanju osoba sa ograničenim sposobnostima (br. 03/L-019) koji uređuju i definiše prava, uslovi, načini osposobljavanja, stručne preosposobljavanja i zapošljavanja osoba sa ograničenim sposobnostima, za njihovu integraciju na otvoreno tržište rada prema opštim i posebnim uslovima definisanim važećim zakonodavstvom.

Podzakonski akti koji su ovlašćeni u zakonima iz oblasti obrazovanja i profesionalnog obrazovanja

MONTI je usvojio niz administrativnih uputstava (AU) za regulisanje aspekata definisanih zakonima koji su gore navedeni. Glavni su sledeći:

MONTI (2023) Administrativno uputstvo BR. 18/2023 Na Savetnike u karijeri u IPO.

MONTI (2023). Administrativno uputstvo br. 10/2023 o kriterijumima i procedurama za osnivanje i prestanak rada institucija preduniverzitetskog obrazovanja.

Uredba br.135/2020 za zaštitu i očuvanje zdravlje učenika tokom praktične nastave u školi i na radnom mestu (Ovo se u relevantnom dokumentu pominje kao pravilnik, ali je na Web stranici MONTI-a navedeno kao administrativno uputstvo

MONT (2020) Administrativno uputstvo br. 137/2020 za Učenike na radnom mestu u IPOO.

MONT (2020). Administrativno uputstvo br. 106/2020 za Ocenu rada direktora i zamenika direktora škola u institucijama javnog obrazovanja i preduniverzitetske obuke.

MONT (2019). Administrativno uputstvo br. 15/2019 o Dužnostima, odgovornostima, procedurama i kriterijumima za imenovanje direktora i zamenika direktora javne obrazovne institucije i preduniverzitetske obuke.

MONT (2017). Uredba br. 01/2017 za Planiranje i potrošnji prihoda koje ostvaruju institucije za obrazovanje i profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i za odrasle.

MONT (2017). Administrativnog uputstva Br. 04/2017 o Ocenjivanje performanse u obrazovnim institucijama.

MONT (2016). Administrativno uputstvo br. 24/2016 o Obezbeđivanju kvaliteta u preduniverzitetskom obrazovanju.

MONT (2016). Administrativno uputstvo br. 23/2016 za Školski razvojni plan i opštinski razvojni plan obrazovanja.

MONT (2016). Administrativno uputstvo br. 17/2016 o Uslovima licenciranja i kriterijumima privatnih preduniverzitetskih obrazovnih institucija i profesionalnog osposobljavanje.

Administrativno uputstvo br. 04/2015 o Osnivanju, funkcionisanju i sastavu Saveta za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 14/2014 za Agenciju za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odraslih (APOOOO) na Kosovu.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 35/2014 o Kriterijumima i procedurama za validaciju i odobravanje kvalifikacija i nacionalne akreditacije institucija koje nude kvalifikacije na Kosovu.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 32/2014 o Kriterijumima i procedurama za obezbeđivanje kvaliteta u institucijama profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 7/2014 o Unapređenju, autonomiju i funkcionisanje institucija POO.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 32/2014 o Kriterijumima i procedurama za obezbeđenje kvaliteta u ustanovama obrazovanja i stručnog osposobljavanja – interni procesi

MONT (2014). Administrativno uputstvo Br. br. 04/2014 o Uslovima i kriterijumima privredne delatnosti institucija POO.

MONT (2014). Administrativno uputstvo br. 01/2014 o Organizovanju i planiranje nastavnog procesa u POO

MONTI (2014). Administrativno uputstvo br. 28/2014 o Kriterijumima i procedurama za verifikaciju SP [56];

MONTI (2014). Administrativno uputstvo Br. 31/2014 o priznavanju prethodnog učenja [48];

MONT (2013). Administrativno uputstvo br. 34/2013 o Sastavu, funkciji, dužnostima, mandatu zastupanja Upravnog saveta u institucijama POO.

MONT (2013). Administrativno uputstvo br. 33/2013 o Primeni opštinske formule za određivanje raspodele školskog budžeta za škole kojima upravljaju opštine.

NAK (2011). Smernice za dalji razvoj sistema kvaliteta za eksternu evaluaciju POO na Kosovu.

MON (2009). Administrativno uputstvo br. 17/2009 o Proceduri izbora nastavnog kadra u školi.

Zakonodavni kontekst vezan za acquis

Usklađivanje zakona u oblasti obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja je takođe obaveza Republike Kosovo koja proizilazi iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju. EU je razvila nekoliko preporuka za oblast profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja na koje će se ovaj koncept dokument takođe odnositi.

Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju u članu 107 za oblast obrazovanja i osposobljavanja navodi da će strane sarađivati u cilju podizanja nivoa opšteg obrazovanja i profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, kao i omladinske politike i omladinskog rada na Kosovu, kao sredstva da promoviše razvoj veština, zapošljivost, socijalno uključivanje i ekonomski razvoj na Kosovu. Strane će takođe sarađivati sa ciljem da obezbede da pristup svim nivoima obrazovanja i obuke na Kosovu bude bez diskriminacije na osnovu pola,

rase ili etničkog porekla, vere ili uverenja, invaliditeta, starosti ili seksualne orijentacije. Saradnja će imati za cilj da odgovori na potrebe učenika sa invaliditetom na Kosovu.

Savet EU usvojio je 24. novembra 2020. Preporuku o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju za održivu konkurentnost, socijalnu pravdu i fleksibilnost. Kao što je naglašeno u preporuci, profesionalno obrazovanje i osposobljavanje imaju ključnu ulogu u održivoj konkurenciji, socijalnoj pravdi i održivosti za pripremu mladih za uspešan ulazak u radni život i za potrebe obuke i prekvalifikacije radno sposobnog stanovništva, kako bi osnažili svakoga sa znanjem, veštinama i stavovima da napreduju u svom profesionalnom, društvenom i ličnom razvoju. Preporuka postavlja ključne principe kako bi se osiguralo da se profesionalno obrazovanje i obuka brzo prilagođava potrebama tržišta rada i pruža kvalitetne mogućnosti učenja za mlade i odrasle. Preporuka stavlja snažan fokus na povećanje fleksibilnosti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, povećane mogućnosti za učenje zasnovano na radu, stažiranje i poboljšano osiguranje kvaliteta, a sve će to biti rešeno reformom pojednostavljenja institucionalne strukture za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje u Republici Kosovo. Preporuke koje proizilaze iz analize kompatibilnosti reforme sa *acquis-em* su:

- obezbeđivanje nivoa autonomije IPOO-ima kako bi im se omogućilo da brzo reaguju na izazove veština, nude brze programe prekvalifikacije i rade u bliskom partnerstvu sa poslodavcima iz javnog i privatnog sektora;
- modularizacija programa nastavnog programa za profesionalno osposobljavanje i njihovo proširenje na više nivoe kvalifikacija;
- povećanje digitalne spremnosti institucija POO-a;
- utvrđivanje indikatora koji će omogućiti kvantitativno i kvalitativno praćenje rada sistema profesionalnog obrazovanje i osposobljavanja.
- Principi, kriterijumi i indikatori kvaliteta u NOOK treba da budu pojednostavljeni, zasnovani na rezultatima i bolje usklađeni sa EQAVET-om.

Ove preporuke su takođe u skladu sa Deklaracijom iz Osnabrika od 30. novembra 2020. koju su potpisali ministri nadležni za obrazovanje i stručno osposobljavanje iz zemalja članica EU, zemalja kandidata, zemalja EEA-EFTA (Evropski ekonomski prostor – Evropsko udruženje za slobodnu trgovinu), Evropskog socijalnog udruženja, partneri i Evropska komisija za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje kao mogućnost oporavka i pravedne tranzicije na digitalnu i zelenu ekonomiju. Oni su u skladu sa Erasmus programom za 2021-2027, kojim upravljaju Evropska komisija, Evropska izvršna agencija za obrazovanje i kulturu i Erasmus+ nacionalne agencije, čiji je cilj unapređenje kvaliteta profesionalnog obrazovanja širom EU.

Iskustva iz drugih zemalja

U cilju izrade ovog koncept dokumenta analizirane su prakse zemalja poput Estonije, Hrvatske, Slovenije i Albanije. Razlog zašto su ove zemlje izabrane je zato što su imale slične tranzicione puteve i što su relativno male zemlje sa sličnim nivoima izazova.

Što se tiče POO na Kosovu, glavni stubovi koji su uzeti u obzir za analizu iskustava u ovim zemljama su: funkcija relevantnih agencija za POO, u aktivnom učešću poslodavaca u profesionalnom osposobljavanju, kao i organizacija Nacionalni okvir kvalifikacija (NOK), i konačno zakonodavstvo koje imaju kao osnovu za regulisanje i praćenje POO-a.

Sledeći aspekti mogu dati podsticaj za POO agenciju:

- Estonija je 2009. godine osnovala Agenciju EKKA (Estonska agencija za kvalitet za visoko i profesionalno obrazovanje) koja se sada zove HAKA (Estonska agencija za kvalitet za obrazovanje) koja je glavni centar kompetencija u oblasti obrazovanja u Estoniji. Misija HAKA-e je da osnaži obrazovne institucije i druge zainteresovane strane u unapređenju kvaliteta učenja i nastave, kao i podršku razvoju učenika. Na nacionalnom nivou, privredna komora, konfederacija poslodavaca i konfederacija sindikata trgovine, predstavljaju socijalne partnere. Poslodavci imaju aktivnu i uticajnu ulogu u profesionalnom savetovanju i razvoju standarda za svaku profesiju. Na lokalnom nivou, socijalni partneri učestvuju u savetodavnim odborima stručnih škola.
- Hrvatski sistem POO ima koristi od jake agencije POO-a, ASOO. Dakle, postoji centralna institucija koja oblikuje POO u zemlji. U okviru hrvatskog sistema POO, agencija može bliže saradivati sa zainteresovanim stranama, posebno poslodavcima, nego što to može ministarstvo.
- Slovenija je formirala agenciju – Institut Republike Slovenije za profesionalno obrazovanje (CPI) koja ima zadatak da priprema predloge rešenja i sistemskih mera, kao i da podržava različite pružaoce obrazovanja i druge interesne grupe u oblasti profesionalnog obrazovanja. Institut takođe sprovodi istraživanja, prati i ocenjuje specifične sektore ili elemente profesionalnog obrazovanja. U saradnji sa socijalnim partnerima, Institut razvija profesionalna rešenja i usmerava razvoj profesionalnog obrazovanja. Osmišljava obrazovne programe za profesionalno osposobljavanje, koordinira njihovu pripremu i obezbeđuje njihovu primenu i sprovođenje. Institut pruža stručnu podršku rukovodstvu i specijalistima profesionalnih škola i drugih interesnih grupa, savetujući ih u planiranju i sprovođenju edukativnih mera i primeni stručnih rešenja.

Albanija je takođe uspostavila **NAOPOK (Nacionalna Agencija za obrazovanje, profesionalno formiranje i kvalifikacije)** koja je javna institucija zadužena za unapređenje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, ali koja ima mnogo odgovornosti, suočavajući se sa suštinskim izazovima koji, između ostalo, bavi se i finansiranjem institucija i kvalifikaciju zaposlenih. Ovo je podređena institucija Ministarstvu finansija i privrede.

Sledeći aspekti mogu dati impulse za obuhvatanje privatnog sektora:

Poslednjih godina, Hrvatska i Slovenija su primenile pristupe dualnog stručnog osposobljavanja. Izazovi su slični i odnose se na pronalaženje i održivu podršku dovoljno kompanijama koje su aktivno angažovane kroz obuku unutar kompanije. POO sistemi ovih zemalja obezbeđuju različite mere podrške kompanijama da podstaknu njihovo učešće u profesionalnom obrazovanju. Ovo može uključivati finansijske podsticaje, poreske olakšice ili druge oblike podrške.

- Godine 2018, Ministarstvo nauke i obrazovanja u Hrvatskoj je pokrenulo eksperimentalni program dualnog obrazovanja i osposobljavanja. Ovaj program uključuje mnoge aktere, uključujući ministarstva, agencije, komore, udruženja poslodavaca i partnerske institucije iz Nemačke, Austrije i Švajcarske. Program se fokusira na učenje zasnovano na radu, profesionalni razvoj nastavnika i mentora, deljenje tehnologije, praćenje napretka i završne ispite. POO škole su odgovorne za podučavanje, planiranje aktivnosti učenja zasnovanog na radu i podršku mentorima. Učenje zasnovano na radu se prvo organizuje u stručnim školama, a kasnije se seli u poslovne subjekte. Subjekti su obavezni da obezbede obuku za mentore, da omoguće osiguranje kvaliteta i obezbede mesečne stipendije učenicima tokom perioda učenja zasnovanog na radu. U Hrvatskoj kompanije koje nude praksu učenicima u 3-godišnjim programima POO-a imaju pravo na poreske olakšice, smanjujući njihov oporezivi prihod.

Preduzetnici koji obučavaju jednog do tri učenika godišnje u svojim prostorijama mogu smanjiti oporezivi prihod za 5%; jedna dodatni učenik umanjuje oporezivi prihod za 1 poen u procentni, do granice od 15%.

U Sloveniji, pored implementacije sličnih oblika onima na Kosovu (školska stručna praksa, praksa u preduzeće, MVP) postoji model zasnovan na ugovoru, gde pripravnici potpisuju ugovor sa kompanijom odgovornom za njihovo praktično osposobljavanje. Škola je odgovorna za teorijski deo osposobljavanja.

U Albaniji, zakon za POO takođe predviđa da je privatni sektor uključen u ocenjivanje i overu kvalifikacija. To znači da preduzeća mogu koristiti svoju ekspertizu i stručnost da procene i potvrde kvalitet stečenih veština i kompetencija. U poslednje vreme su primećena nova partnerstva između pružalaca POO-a, kao što su profesionalne škole i druge obrazovne institucije, i preduzeća, kako bi se osiguralo da obuka ispunjava zahteve tržišta rada.

Što se tiče Nacionalnog okvira kvalifikacija (NOK), u svim analiziranim iskustvima, ovo su neke od sličnosti i razlika koje se takođe odnose na ulogu NOK-a na Kosovu:

- Estonski kvalifikacioni okvir od osam nivoa (EstQF) uspostavljen je 2008. godine Zakonom o stručnim kvalifikacijama. EstQF ima 8 nivoa, opisi nivoa kvalifikacija su identični opisima nivoa KEK-a. Kvalifikacije POO obuhvataju EstQF nivoe 2-5. EstQF je sveobuhvatan okvir, koji se sastoji od četiri podokvira za:
 - Kvalifikacije opšte obrazovanja;
 - Kvalifikacija POO-a;
 - Kvalifikacije visokog obrazovanja;
 - Profesionalne kvalifikacije.
- U Hrvatskoj je Hrvatski kvalifikacijski okvir (CROQF) uspostavljen u skladu sa hrvatskim Zakonom o kvalifikacijama 2013. (izmijenjen 2018.) pod jurisdikcijom Hrvatsko Ministarstva nauke, obrazovanja i sporta (2013; Hrvatsko Ministarstvo nauke i obrazovanja, 2018.) . Kao strateško telo zaduženo za izradu i implementaciju CROQF-a imenovan je Nacionalni savet za razvoj ljudskih potencijala. Obuhvata osam nivoa i tri podnivoa (na nivoima 4, 7 i 8), kategorizovanih na osnovu ishoda učenja: znanja, veština i nivoa autonomije i odgovornosti. Ovo pod-izjednačavanje kvalifikacija u Okviru nastaje kao rezultat prilično raznolike ponude POO-a u Hrvatskoj što stvara mogućnosti za prodor na nekoliko daljih puteva od početnog POO-a.
- U Sloveniji, Zakon o SQF-u, koji je na snazi od januara 2016. godine, pruža praktične smernice za primenu okvira. On opisuje odgovornosti ministarstava i zainteresovanih strana uključenih u dizajniranje i obezbeđivanje kvalifikacija, definiše zadatke Nacionalne koordinacione tačke (CPI) sa EOK-om i stručnog komiteta NCP SQF-EOK. U Sloveniji je kreirana komunikaciona strategija kako bi se povećala vidljivost i upotreba okvira među različitim grupama korisnika, uključujući tržište rada. Kao rezultat toga, prepoznavanje i primena okvira je porasla, čak i u kontekstu tržišta rada
- U Albaniji, upravljanje i nadzor albanskog nacionalnog okvira uključuje nekoliko glavnih institucija, odnosno Ministarstvo obrazovanja, sporta i omladine, Ministarstvo finansija i privrede i Nacionalnu agenciju za obrazovanje, stručno osposobljavanje i kvalifikacije. Ove institucije kolektivno preuzimaju odgovornost za efikasno sprovođenje i održavanje NAO. Dakle, u Albaniji nije uspostavljeno posebno zvanično telo za nadzor NAO. Međutim, prepoznajući izazove i složenost tokom implementacije NAO, i Ministarstvo obrazovanja, sporta i omladine i Ministarstvo finansija i privrede su formirali radnu grupu. Ova zajednička inicijativa, koja ima mandat za period od dve godine prema zajedničkom ministarskom nalogu, ima za cilj

da reši identifikovane poteškoće i obezbedi nesmetan tok procesa implementacije NAO u saradnji sa NAOPOK.

Što se tiče zakonodavnog okvira, ove države imaju mnogo zajedničkih i sličnih tačaka sa kosovskim. Ali treba razlikovati ove države sa sledećim karakteristikama:

- Estonski parlament je 12. decembra 2018. godine odobrio izmene zakona o institucijama profesionalnog obrazovanja radi boljeg povezivanja stručnih programa sa tržištem rada i obnavljanja principa finansiranja stručnih škola. Prema zakonu parlament, vlada i ministarstvo obrazovanja zajednički nadgledaju sistem profesionalnog obrazovanja na nacionalnom nivou. Ministarstvo obrazovanja odobrava nacionalne programe stručnog obrazovanja. Dok je od 2012. godine fond **Innova** sprovodi nacionalnu obrazovnu politiku koju je definisalo Ministarstvo obrazovanja. Fondacija organizuje izradu nacionalnih nastavnih planova i programa, podržava implementaciju i organizuje obuku nastavnika stručnog obrazovanja. Nekoliko savetodavnih tela i organizacija socijalnih partnera učestvuju u sprovođenju politike. Lokalna uprava priprema i sprovodi planove razvoja lokalnog obrazovanja, kao i koordinira aktivnosti opštinskih obrazovnih institucija. Učešće socijalnih partnera u profesionalnom obrazovanju je regulisano nacionalnim zakonodavstvom i sporazumima o partnerstvu.
- Poseban zakon Slovenije i Hrvatske koji reguliše i prati više POO. Ova činjenica može da istakne značaj koji pridaju ove dve zemlje na nivou POO u proširenju i diverzifikaciji ponude za početnike diplomirane u POO i kontinuirano kao oblik za povećanje prodiranja. Ovim zakonima je regulisana i definisana uloga praćenja i obezbeđivanja kvaliteta ove ponude, koja se jasno razlikuje od akademske. Obe države nude programe na različitim nivoima kontinuiranog POO-a, kao i na nivou visokog obrazovanja.
- U Albaniji dominira centralizovano upravljanje POO-a, a glavni nosilac kreiranja politike je Ministarstvo finansija i privrede, koje uključuje oba oblika POO-a: početni i kontinuirani (formalni i neformalni – odnosno, uključujući i onaj koji se omogućava kroz aktivnih masa za zapošljavanje)

Stablo problema

Upravljanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja Republici Kosovo sadrži institucionalni kadar je mnogo kompleksan, koji se prostire na više nivoa donošenja odluka, fragmentiran u neproporcionalnom formatu u ne legitiman cilj i iznad svega, neusredsređen u nekim ne baš jasnim pravcima odgovornosti. Ovaj oblik organizacije je proizveo ozbiljan nedostatak konsolidacije politike, upravljanja i kontrole kvaliteta institucija profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja. Nedostatak konsolidovane vlasti, bez jedinstvenog oblika zakonodavstva i u odsustvu jasnog lanca kontrole kvaliteta proizveo je nestabilnu situaciju upravljanja, kvaliteta, produktivnosti i nepovezanosti sa zahtevima tržišta rada.

Figura3: Stablo problema, koje prikazuje glavni problem, njegove uzroke i efekte

Efeki	<ol style="list-style-type: none">1. Nedostatak kvaliteta u rezultatima nastave2. Nedostatak uključenosti aktera iz industrije direktno u planiranje i implementaciju politika POO-a3. Prekid veze programa za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje sa zahtevima današnjeg vremena tržišta rada
--------------	--

	<ol style="list-style-type: none"> 4. Nedovoljna koordinacija između nivoa upravljanja u pogledu prioriteta, njihove implementacije i praktičnog upravljanja školama/institucijama POO-a. 5. Nedostatak odgovornosti zasnovane na performanse/produktivnosti (output) i nedostatak pravilnog planiranja resursa i njihove distribucije (input) 6. Nedostatak sistema kontrole kvaliteta i njegovo korišćenje u daljem razvoju sistema kvalifikacija nastavnika 7. Povećano administrativno opterećenje u upravljanju stručnim obrazovanjem i obukom.
Glavni problem	Nedovoljna usklađenost i konsolidacija upravljačkih institucija POO-a.
Uzroci	<ol style="list-style-type: none"> 1. Veliki broj uključenih institucija, bez jasne podele ovlašćenja i odgovornosti. 2. Dupliranje odgovornosti u oblasti POO-a. 3. Nedostatak administrativnih funkcija i stručnih kapaciteta. 4. Nedostatak koherentnih mehanizama kontrole, mentorstva i praćenja performanse, zasnovanih na rezultatima. 5. Skup neusaglašenih zakonodavnih akata, i rasprostranjenih na mnoge instrumente.

Na slici ispod su navedene identifikovane zainteresovane strane. Takođe pokazuje da li na njih utiču uzroci, efekti ili oboje. Osim toga, poslednja kolona u rezimeu pokazuje kako na njih utiče. Poglavlje 5 pruža informacije o tome kako su ove zainteresovane strane konsultovane.

Figura4: Pregled zainteresovanih strana na osnovu definicije problema

Ime zainteresovane strane	Uzroci za koje je stranka povezana	Efekat-ti sa kojima je stranka povezana	Način na koji je stranka povezana sa ovim uzrokom (uzrocima) ili efektom (efektima)
Ministarstvo obrazovanja, nauke, tehnologije i inovacije	<p>Neprirodno i povećano administrativno opterećenje u upravljanju obrazovanjem i profesionalnog obrazovanja; nedostatak digitalizovanih procesa.</p> <p>Dupliranje odgovornosti u oblasti POO-a;</p> <p>Veliki broj uključenih institucija bez jasne</p>	<p>Nedostatka kvaliteta u rezultatima nastave;</p> <p>Nedovoljna koordinacija između nivoa upravljanja u pogledu prioriteta, njihove implementacije i praktičnog upravljanja školama/institucijama POO-a.;</p> <p>Nedostatak odgovornosti zasnovane na osnovu performanse/produktivnosti (output) i nedostatak</p>	<p>Odgovornost Ministarstva za kreiranje politike da obezbedi lak i racionalan sistem upravljanja profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja</p>

	<p>podele odgovornosti obaveza.</p> <p>Skup neusaglašenih zakonodavnih akata, i rasprostranjenih na mnoge instrumente;</p>	<p>pravilnog planiranja resursa i njihove distribucije (input);</p>	
<p>Agencija za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i obrazovanje odrasle</p>	<p>Nedostatak koherentnog lanca kontrole performanse zasnovanog na rezultatima;</p> <p>Skup neusaglašenih zakonodavnih akata, i rasprostranjenih na mnoge instrumente;</p>	<p>Prekid veze programa za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje sa zahtevima današnjeg vremena tržišta rada;</p> <p>Nedostatak sistema kontrole kvaliteta i njegovo korišćenje u daljem razvoju sistema kvalifikacija nastavnika;</p>	<p>Administrativna odgovornost agencije</p>
<p>Nacionalni autoritet za kvalifikacije</p>	<p>Nedostatak koherentnog lanca kontrole performanse zasnovanog na rezultatima</p>	<p>Prekid veze programa za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje sa zahtevima današnjeg vremena tržišta rada;</p> <p>Nedostatak sistema kontrole kvaliteta i njegovo korišćenje u daljem razvoju sistema kvalifikacija nastavnika;</p>	<p>Administrativna odgovornost agencije</p>
<p>Savet za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i za odrasle</p>	<p>Nedostatak koherentnog lanca kontrole performanse zasnovanog na rezultatima</p>	<p>Prekid veze programa za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje sa zahtevima današnjeg vremena tržišta rada</p>	<p>Savetodavna odgovornost veća</p>

Ovaj koncept dokument ima za cilj postizanje niza ciljeva koji se odnose na ciljeve Vlade Republike Kosovo za povezivanje obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja sa tržištem rada, kao i prilagođavanje programa obrazovanja i obuke rastućim zahtevima industrije u konkurentna tržišta u Evropi i šire.

Figure 5: Relevantni ciljevi Vlade

Relevantan cilj	Naziv relevantnog dokumenta planiranja (izvor)
Usklađivanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahteva tržišta rada	Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025
Ekonomski oporavak – otvaranje novih radnih mesta i ekonomski razvoj	Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025
Inkluzivno tržište rada, veća i pristojna zaposlenost	Nacionalna strategija razvoja 2030
Razvoj veština i proširenje službi za zapošljavanje;	Nacionalna strategija razvoja 2030
Usklađivanje stručnog obrazovanja i obuke sa dinamičnim razvojem tehnologije i tržišta rada, u funkciji cjeloživotnog učenja;	Strategija obrazovanja 2022– 2026

Ciljevi ovog koncept dokumenta služe implementaciji sledećih strateških dokumenata:

1. Nacionalna strategija razvoja 2030, odnosno cilj boljeg usklađivanja obrazovanja sa potrebama tržišta rada;
2. Program Vlade Republike Kosovo 2021-2025, odnosno cilj usklađivanja obrazovanja i stručnog osposobljavanja sa zahtevima tržišta rada;
3. Program ekonomskih reformi 2022-2024 EU-Kosovo, odnosno reformska mera 1: Prilagođavanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahteva tržišta rada';
4. Nacionalni program za sprovođenje Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (NPSSSP) 2022-2026, deo *acquis* u obrazovanja, i
5. Strategija obrazovanja 2022-2026, u ciljevima koji se odnose na upravljanje i obezbeđivanje kvaliteta u obrazovanju i stručnom usavršavanju i u suočavanju sa izazovima na nivou škole.

Specifični ciljevi ovog koncept dokumenta su sledeći (opisani u posebnim podsekcijama):

Objektiv 1: Restrukturiranje centralnih institucija u oblasti obrazovanja i profesionalnog osposobljavanja

Objektiv 2: Jačanje agencije sa punim krugom nadležnosti u izvršnoj, administrativnoj, regulatornoj oblasti u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja NOK

Objektiv 3: Usklađivanje zakona iz oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u pravni akt

Objektiv 4: Stvaranje nezavisnih mehanizama sa odgovornošću za akreditacija IPOO u okviru agencije.

Objektiv 5: Obezbeđivanje mehanizma koji povezuje programe profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta

Objektiv 6: Stvaranje odgovornog okruća u upravljanju profesionalnim obrazovanjem i osposobljavanjem

Poglavljje 3: Opcije

Reforma POO-a u kontekstu pojednostavljanja, konsolidacije i povećanja efikasnosti institucionalne strukture u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja treba da ima sledeće ciljeve (koji su u podeljeni u sledećem odeljku na konkretne ciljeve):

1. Usklađivanje zakona iz oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u jedinstven pravni akt;
2. Objedinjavanje svih struktura u obliku 'izvršne agencije' ili sličnih organa ustanovljenih zakonima ili podzakonskim aktima u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, u jedno telo, po mogućnosti u vidu nove izvršne agencije u okviru Ministarstva obrazovanja;
3. Osnaživanje novog tela sa neophodnim spektrom nadležnosti u izvršnim/administrativnim, funkcijama podrške, pomoći, finansiranja za IPOO i IPOOO, i kreiranje politike u svim komponentama osim javnih politika u formi zakona (koje ostaju u nadležnosti DPOO-a);
4. Uspostavljanje neophodnih garancija nezavisnosti za komponente odlučivanja u okviru novog tela, koje su odgovorne za akreditaciju IPOO i IPOOO u smislu NOK;
5. Povezanost odlučivanja novog tela, u pitanjima koja su ključna za konačni efekat diplomiranih na tržištu rada i sektoru specijalizovanih industrija, na način da odlučivanje bude korporativnog formata (sa industrijama ili njihovim koalicijama/grupama kao centralnim akterom u donošenju odluka);
6. Stvaranje jasne linije odgovornosti za novu trupu i stvaranje pravnog mehanizma koji predviđa transparentnost i performanse na osnovu rezultata pred tri publike: a) Ministarstvo obrazovanja, kao institucija kojoj će tela imati institucionalnu podređenost, b) IPOO/IPOOO, kojima će novo telo služiti, ali i upravljati u smislu nadležnosti centralnog nivoa, i, 3) aktere na tržištu rada, kojima novo telo mora da dokaže isporuku rezultata u perspektivi krajnji korisnik.

U vezi sa ovim ciljevima, koncept dokument se odnosi na tri opcije. Prva opcija je opcija bez ikakvih promena ili zadržavanja statusa quo-a. Druga opcija je poboljšanje situacije sa izmenama posebnim pravnim aktima, i treća opcija je donošenje novog kodifikacionog zakona za oblast profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja. Predstavljene opcije treba da omoguće najbrže postizanje ciljeva navedenih u poglavljju 1 ovog koncept dokumenta („definicija problema“).

Poglavljje 3.1: Bez zakonskih promena, već samo korektivne intervencije na nivou internih organizacionih dokumenata institucije u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja (opcija bez promene)

Prema ovoj opciji, ne preporučuje se nikakva promena osnovnog pravnog okvira profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, niti podzakonskih akata. Uz primenu opcije bez promene, gore navedene poteškoće će i dalje ostati. Intervencije na nivou internih organizacionih dokumenata, odnosno internih akata organizacije i sistematizacije radnih mesta, su nedovoljne i ne garantuju promenu institucionalne strukture oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u smislu predviđanom u Poglavljju 1 i Poglavljju 2 ('ciljevi'). Takođe, intervencija na nivou internih organizacionih dokumenata ne dozvoljava promenu procedura i opredeljenja u pravnom osnovu koji su odobreni u različitim vremenskim periodima i kao takvi ne prate usaglašen/jedinstven pristup. Prema ovoj opciji, situacija povezana sa nedostatkom

jasnog i usklađenog institucionalnog i zakonskog okvira bi i dalje postojala, donji korisnik bi i dalje trpi posledice ovog problema, dok bi tržište rada i dalje bilo neusklađeno sa profesionalnim obrazovanjem i osposobljavanjem. Ovakva situacija bi još više pogoršala slabu situaciju veština prisutnih na tržištu rada, usled čega bi uslužna i proizvodna privreda snosila posledice veoma visokih troškova, ne konkurentne situacije na regionalnom tržištu i gubitka radne snage to zahteva stručnu kvalifikaciju u stranim obrazovnim sistemima. Shodno tome, ne predlaže se da se sledi ova opcija jer tehničko-tehnološke promene, potrebe tržišta/industrije, potrebe za novim veštinama, novi modaliteti učenja u POO u oblasti kvalifikacija i prekvalifikacija nisu obuhvaćeni trenutnom situacijom i postoji opterećenje administrativni.

Poglavlje 3.2 Bavljene reformom kroz unapređenje strateških dokumenata u oblasti obrazovanja i stručnog usavršavanja, i NOK (Opcija za unapređenje implementacije i izvršenja)

Ova opcija uključuje prilagođavanje baze strateških dokumenata u pravcu povećanja koordinacije i efikasnosti saradnje institucija vlasti u POO-a. Na osnovu ove opcije, MONTI bi morao da preispita relevantnu strategiju obrazovanja i tu predvidi promenu oblika saradnje između tri upravna tela POO-a, predvidi plan međusobne koordinacije aktivnosti i eventualno predvidi strategiju oblaka saradnje zasnovane na o projektima i konkretnim planovima za tri. Ova opcija bi povećala planiranje politike u odnosu na koordinaciju i saradnju institucija POO, a takođe bi u pisanoj formi definisala njihove zajedničke aktivnosti, podelu operativnih odgovornosti prema njihovim mandatima i podelu zadataka za postizanje zajedničkih ciljeva. Intervencija na nivou strateških dokumenata bi imala mali uticaj na očekivane rezultate. POO institucije će ostati kao posebna tela, sa potpuno neusaglašenim pravnim osnovama i mandatom raspoređenim u nekoherentnim pravcima. Štaviše, intervencija na strateškom nivou ne bi proizvela nikakvu promenu u odnosu na cilj povezivanja POO-a sa tržištem rada, dimenziju koja zahteva uspostavljanje mehanizma predviđanog Zakonom o POO-a na snazi. S druge strane, izuzetna institucionalna i administrativna složenost i dalje bi imala isti oblik i sadržaj, ne utičući pozitivno na status krajnjeg korisnika, učenika. Stoga se ne preporučuje korišćenje ove opcije zbog njene nemogućnosti da postigne rezultate predviđene u odeljku „ciljevi“.

Poglavlje 3.3: Bavljene reformom institucionalne strukture profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i NOK u Republici Kosovo kroz izmene i dopune pojedinačnih zakona (Treća opcija)

Ova opcija uključuje ažuriranje celokupnog postojećeg zakonskog okvira, prvo kroz izradu i usvajanje osnovnog zakona za oblast POO-a, a zatim, u drugom dvogodišnjem periodu, dodavanjem amandmana na druga dva srodna zakona, NOK-a i POO-a za odrasle (celoživotno obrazovanje). Po tom osnovu biće ažurirani podzakonski akti u skladu sa odredbama ove reforme. Donošenjem izmena i dopuna tri aktuelna zakona, pored unapređenja reforme racionalizacije i institucionalnog jačanja POO-a takođe će biti postignut i cilj usaglašavanja predmeta profesionalnog obrazovanja/osposobljavanja i NOK-a sa međunarodnim i evropskim standardima u oblasti kvalifikacija.

Ova opcija, odnosno treća opcija, predviđa individualizovane izmene zakona u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, u početku izmene i dopune Zakona o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju u Republici Kosovo tokom 2024. godine. Zatim, nakon što bude dobro utvrđen temelj reforme POO-a u osnovnom zakonu, tokom 2025. i 2026. godine, Zakon o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju za odrasle i Zakon o NOK će biti dopunjeni i izmenjeni. Raspodelena pravna osnova, u najmanje tri zakona, Zakon o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju u Republici Kosovo i Zakon o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju odraslih i Zakon o nacionalnim kvalifikacijama, stvorili su komplikovan i neujednačen format zakonske regulative za oblast profesionalnog obrazovanja i

osposobljavanja. Ova pravna fragmentiranost, koja je odraz odvojenih i teško povezanih procesa donošenja zakona, učinila je sprovođenje zakona u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja veoma teškom, difuznom i ne koordiniranom. To znači da bi Cilj 1 i Cilj 2 morali da budu praćeni Ciljem 3, onim da se usaglase materija tri zakona, kao što je trebalo da bude prirodno od početka. Spajanje tri institucionalna mehanizma u jedinstvenu izvršnu agenciju čini još potrebnijim usaglašavanje materije tri zakona, odnosno novog zakona o profesionalnom obrazovanju i osposobljavanju, i za odrasle i za okvira kvalifikacija. Usklađivanje bi služilo u cilju pojednostavljanja kroz ujednačenost pravnog osnova, a gde bi se otklonili nedostaci u povezanosti NOK-a sa opštim sektorom za kreiranje politike profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, ali bi, s druge strane, došlo do povezivanja sa industrijom zasnovanom na istom pravnom krugu, a ne u paralelnom obliku kao što je trenutno. Ovim izmenama bi se predvideo niz klauzula koje bi se bavile njihovom usaglašavanjem, odnosno njihovo uniformisanje, u pravcu jedinstvene politike upravljanja POO-om. Novim zakonom će se osnovati nadležna agencija za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje, spajanjem dve prethodne agencije, a u prelaznim odredbama definišće tranziciju civilnih službenika, unutrašnju organizaciju i sukcesiju institucionalnog (i odlučivanja) memorije za dve agencije. Novi zakon će garantovati poštovanje Zakona o organizaciji i funkcionisanju civilne administracije i nezavisnih agencija Republike Kosovo, a takođe će obezbediti mehanizme opisane u poglavlju 2 (ciljevi). Novi zakon bi obezbedio dobro opremljenu izvršnu agenciju sa punim administrativnim i regulatornim izvršnim ovlašćenjima, i početnim mandatom za osnaživanje, podršku i praćenje kvaliteta institucije POO-a i njihovih programa. Sadašnja institucionalna struktura u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja biće pojednostavljena i objedinjena u jedinstveno telo. Da bi se ispunio ovaj cilj, neophodno je spojiti APOOOO i NAK u jedno telo. Ovakvo spajanje je u skladu sa očekivanjima Evropske unije u pogledu reforme javne administracije na osnovu koje MONTI ima obavezu da smanji broj izvršnih agencija najmanje za jednu. Pojednostavljenje bi trebalo da bude praćeno pojašnjenjem funkcija koje nova agencija želi, njenom strukturom koja treba da odražava minimiziranje birokratije odlučivanja i opisom nadležnosti na takav način da ne dozvoljava dupliranje, dvosmislenost ili složenost od ne upravljivih u krugu donošenja odluka. Osnivanje novog tela treba da se uradi na takav način da njegov odnos sa MONTI bude jasan i da ne dopušta prostor za dvosmislenost u njegovoj liniji odgovornosti. Pojednostavljenje bi takođe trebalo da se ogleda u relevantnom zakonu koji bi trebalo da u potpunosti kodifikuje materiju obrazovanja i stručnog usavršavanja u smislu suštinske strane regulative, ali i institucionalnog upravljanja. Nova agencija će naslediti državne službenike, strateške dokumente i opšti okvir institucionalne memorije svojih prethodnika, APOOOO i NAK. Takođe, prema zakonskom okviru, trenutno u sistemu imamo i pomoćna tela, kao što su OPOOO, Upravni savet NAK kao i Upravni savet APOOO, čiji članovi predstavljaju skoro iste institucije i socijalne partnere. Novi zakon će takođe predvideti jasno razdvajanje izvršne uloge od uloge kreiranja politike, a ova druga će ostati u nadležnosti relevantnog departamenta MONTI-a.. Agenciji će biti dodeljene funkcije, ovlašćenja i odgovornosti za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje, uključujući: sprovođenje politike POO-a, validaciju i akreditaciju programa i akreditaciju IPOO-a profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u smislu APOOOO, regulisanje nacionalnih kvalifikacija, uključujući stanovništva NOK i sprovođenje strategija u oblasti obrazovanja i profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, unapređenje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i obezbeđenje kvaliteta. Takođe, agencija se bavi i razvojem stručnim usavršavanjem nastavnika, podrškom i jačanjem IPOO-a (planiranje programa, finansiranje, ljudski resursi, međunarodni projekti), izradom nastavnih planova i programa, jačanjem i promocijom dualnih modaliteta učenja, za učenje na radno mesto, prakse u kompaniji, profesionalne prakse itd, sprovođenje IPOO-ima evaluacija i dr. Osnaživanje agencije vršiće se kroz zakonske mehanizme. MONTI/DPOO su institucije za kreiranje politike za izradu nacrta primarnog i sekundarnog zakonodavstva, izradu strategija, međunarodnu saradnju, itd. Novi zakon će predvideti osnivanje nezavisnog tela, koje će odražavati predstavljanje triju strana relevantnih za POO, odnosno industrije, studenata i javnih vlasti, i koje će imati nadležnost da

akredituje obrazovne institucije POO-a, validira programe i odobrava kontrolu kvaliteta i izveštaje o performanse ovih aktera. Spajanje tri mehanizma u jedno telo treba da se izvrši u skladu sa principima *acquis-a*. Jedan od osnovnih principa *acquis-a* u oblasti preduniverzitetskog i profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i za odrasle, je nezavisnost tela koje vrši nadležnost akreditacije IPOO-a, validacije programa POOa. Takav standard je takođe zagaranovan Zakonom o NOK koji se trenutno odnosi na način na koji NAK funkcioniše. Dakle, zakonom će biti predviđeno da će agencija sadržati kolektivno telo za donošenje odluka sa karakteristikama NAK- , koje će biti imenovano u postupku javnog konkursa i garantuje visoke profesionalne standarde, a koje će uživati u potpunoj nezavisnosti donošenje što se tiče meritornim odlukama za akreditaciju IPOO-a, validaciju programa POO. Njegove odluke će biti duboko zasnovane na strateškim opredeljenjima profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, a takođe treba da budu povezane sa potrebama industrije i tržišta rada. Nezavisnost takvog organa biće obezbeđena nemogućnošću razrešenja njegovih članova, osim iz razloga koji se odnose na teže povrede zakona. Izmena dopuna tri zakona će rezultirati jasnim obezbeđivanjem mehanizma koji suštinski povezuje instituciju i POO program sa potrebama tržišta rada, kako bi se takvom povezivanju dala funkcionalna dimenzija. Pored toga, revizija tri zakona će rezultirati pojednostavljenom institucionalnom mapom, pošto će Upravni savet NAK i Savet za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje i za odrasle biti spojeni u jedno telo. Savetodavni karakter ovog novog tela za MONTI je novo biće redefinisano, stavljajući ga u centar koji predstavlja tri aktera za definisanje planova u oblasti POO. Njegove odluke će biti duboko zasnovane na strateškim opredeljenjima profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, a takođe treba da budu povezane sa potrebama industrije i tržišta rada. U važećim zakonima, ali i u strateškim dokumentima, povezivanje programa profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja nije dostiglo cilj. Ne postoji funkcionalni mehanizam koji pravi takvu korelaciju prema kriterijumima neophodnim za pouzdanu procenu. Novi zakon će obezbediti funkcionalan mehanizam koji omogućava korelaciju kvalifikacija sa potrebama tržišta/industrija. Takav mehanizam bi trebalo da obezbedi periodičnu ponovnu evaluaciju IPOO programa kako bi se procenilo da li oni služe potrebama tržišta i industrije, skoro u potpunosti odražavajući ocene tržišnih operatera. Na osnovu ovakvog sistema, reforma kurikuluma bi se automatski pokrenula u svakom slučaju kada se utvrdi ozbiljan nedostatak produktivnosti diplomaca kao rezultat nedostatka veština i znanja stečenih u obrazovnom procesu stručnog usavršavanja. Takav krug odgovornosti trebalo bi da bude predviđen u novom zakonu, kako bi industrijska udruženja, poslovna udruženja itd postala zvanični su akcionari u procesu akreditacije, reforme i finansiranja IPOO. Stvaranje nadzornog mehanizma trebalo bi da rezultira promenama u upravljanju agencijom, IPOO-ovima itd.

U okviru ove opcije biće ispunjene odredbe Programa za prevenciju i smanjenje administrativnog opterećenja 2022-2027, na način da se što više digitalizuju procedure predviđene u vezi sa licenciranjem, validacijom i uopšte sistema profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja . Takođe, tri zakona će biti usaglašena sa Zakonom o opštem upravnom postupku (ZOUP), posebno u pogledu posebnih upravnih postupaka ovih zakona protiv ZOUP, članovi: 12, 73.3, 86.3, 98. i 135. u slučajevima kada je to relevantno. Tri nacrti zakona će uzeti u obzir sve komponente koje se odnose na sprovođenje politika i dobre prakse u oblasti inovacija, digitalizacije, preduzetništva i zelene agende.

Prema tome, preporučena opcija za MONTI je opcija 3, pošto samo ona ima kapacitet da ispuni ciljeve u potpunosti i sveobuhvatno.

Poglavlje 4: Identifikacija i procena narednog uticaja

Opcija br. 1

Figure 6: Najznačajniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Glavni očekivani uticaji

Budžetski uticaji	Implementacija koncept papira u okviru ove opcije ne bi imala negativne uticaje na budžet, ali bi nastavila da finansira sistem upravljanja profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja koji nije dovoljno efikasan da troši javni novac.
Ekonomski uticaji	Implementacija koncept dokumenta prema ovoj opciji ne bi imala pozitivan uticaj na ekonomiju zemlje. To će omogućiti bolju povezanost profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta rada i proizvodne i uslužne industrije na Kosovu.
Društveni uticaji	Ne očekuje se da će implementacija koncept dokumenta prema ovom imati negativan društveni uticaj.
Uticaji na osnovna prava	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na osnovna prava.
Uticaji životne sredine	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na životnu sredinu.
Međusektorski uticaji	Koncept dokument prema ovoj opciji ne bi povećao konvergenciju obrazovne politike sa politikom promovisanja i povećanja konkurentnosti na tržištu rada i specijalizacije proizvodnih i uslužnih industrija na tržištu Kosova.
Administrativne takse za kompanije	Nacrt dokumenta u okviru ove opcije ne bi rezultirao novim administrativnim opterećenjem.
Test NSV	Koncept dokument prema ovoj opciji neće rezultirati na to da će imati negativan uticaj na testiranju NSV.

Opcija br. 2

Slika 7: Najznačajniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Implementacija konceptualnog dokumenta prema ovoj opciji očekuje se da nema dodatni uticaj na budžet prema trenutno stanje.
Ekonomski uticaji	Implementacija koncept dokumenta prema ovoj opciji ne bi imala minimalan pozitivan uticaj na ekonomiju zemlje. On će minimalno omogućiti povezanost profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta rada i proizvodne i uslužne industrije na Kosovu.
Društveni uticaji	Ne očekuje se da će implementacija koncept dokumenta prema ovom imati negativan društveni uticaj. Naprotiv, koncept dokument pomaže politici pune zaposlenosti, povećanju sposobnosti zapošljavanja društvenih kategorija koje nemaju kvalifikacije, itd.
Uticaji na osnovna prava	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na osnovna prava. To će, s druge strane, pomoći efikasnijem ispunjavanju pozitivnih obaveza države u odnosu na pravo na obrazovanje pojedinaca.
Uticaji životne sredine	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na životnu sredinu.
Međusektorski uticaji	Koncept dokument prema ovoj opciji ne bi povećao konvergenciju obrazovne politike sa politikom podsticanja i povećanja konkurentnosti na tržištu rada i specijalizaciji proizvodnih i uslužnih industrija na tržištu Kosova.
Administrativne takse za kompanije	Koncept dokumenta u okviru ove opcije ne bi rezultirao novim administrativnim opterećenjem.
Test NSV	Koncept dokument ne rezultira da ima negativan uticaj na test NSV.

Opcija br. 3

Slika 8: Najznačajniji uticaji identifikovani za kategoriju uticaja

Glavni očekivani uticaji	
Budžetski uticaji	Primena koncept dokumenta prema ovoj opciji očekuje se da ima pozitivan impakt na budžet; biće smanjeni fiksni troškovi za održavanje dve agencije u jednoj. Takođe, smanjiće se administrativno opterećenje koje ima relativno visoke fiksne troškove.
Ekonomski uticaji	Implementacija koncept dokumenta prema ovoj opciji će imati pozitivan uticaj na ekonomiju zemlje. To će omogućiti bolju povezanost obrazovanja i stručnog usavršavanja sa potrebama tržišta rada i proizvodne i uslužne industrije na Kosovu. Povećanje usklađenosti između njih obadve će povećati efikasnost javnog novca, da se poveća produktivnost lokalne privrede i sopstvenog obrazovnog sistema uopšte. Takođe, spajanje agencija će doprineti upotpunjavanju usluga obe prethodne institucije u jedinstvenu, faktor koji će uticati na razvoj radne snage.
Društveni uticaji	Ne očekuje se da će implementacija koncept dokumenta prema ovom imati negativan društveni uticaj. Naprotiv, koncept dokument pomaže politici zaposlenosti, povećanju sposobnosti zapošljavanja društvenih kategorija koje nemaju kvalifikacije, itd.
Uticaji na osnovna prava	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na osnovna prava. To će, s druge strane, pomoći efikasnijem ispunjavanju pozitivnih obaveza države u odnosu na pravo na obrazovanje pojedinaca.
Uticaji životne sredine	Koncept dokument prema ovoj opciji neće imati negativan uticaj na životnu sredinu.
Međusektorski uticaji	Koncept dokument prema ovoj opciji ne bi povećao konvergenciju obrazovne politike sa politikom podsticanja i povećanja konkurentnosti na tržištu rada i specijalizaciji proizvodnih i uslužnih industrija na tržištu Kosova.
Administrativne takse za kompanije	Koncept dokument prema ovoj opciji neće rezultirati novim administrativnim opterećenjem, naprotiv, ima za cilj da ublaži prevelika opterećenja koja nastaju zbog birokratskih procedura i složenosti institucionalnog mehanizma.
Test NVM	Koncept dokument prema ovoj opciji neće rezultirati na to da će imati negativan uticaj na testiranju NSV.

Poglavlje 4.1: Izazovi sa prikupljanjem podataka

Prikupljanje podataka za izradu ovog koncept dokumenta bio je težak proces. Početni izazov je harmonizacija podataka koje prikupljaju opštine; svaka od opština ima svoj sistem podataka, koji su često neujednačeni. Još jedan izazov javlja se u podacima koji se odnose na tržište rada; postoji ozbiljan nedostatak podataka koji pokazuju produktivnost nastave i učenja u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja. Ovo je prvenstveno rezultat nedostatka strukturiranih informacija o poslodavcima, o

specifičnim industrijama i industrijskim udruženjima. Još jedan izazov ostaje kvalitet podataka, zbog nedostatka anketa koje mere zadovoljstvo korisnika POO u smislu vrlo specifičnih podataka.

Poglavlje 5: Komunikacija i konsultacija

Slika 9: Rezime komunikacijskih i konsultativnih aktivnosti sprovedenih za koncept dokumenta

Proces konsultacije teži:						
<ul style="list-style-type: none"> - Pribavljanje mišljenja tržišnih aktera i krajnjih korisnika POO-a za ovu reformu - Pregled javne podrške ovoj reformi - Razmatranje primedbi aktera civilnog društva o ovoj reformi 						
Glavni cilj	Ciljna grupa	Aktivnost	Komunikacija/obaveštenje	Indikativni rok	Potreban budžet	Odgovorno lice/institucija
Sastanak otvoren za sve zainteresovane strane	Sve zainteresovane strane	Javni sastanak	MONTI	7 april 2024	n/a	Department za profesionalno obrazovanje i osposobljavanje
Pismena javna konsultacija	Sve zainteresovane strane	Objavljivanje konsultacija na portalu za javne konsultacije	MONTI	Mart 2024	n/a	Vlada Republike Kosovo, KP& MONTI
Konsultacije sa zainteresovanim donatorima	Sve donatorske agencije na Kosovu	Konsultacije putem javne konferencije	MONTI	7 april 2024	n/a	MONTI

Poglavlje 6: Poređenje opcija

U cilju rešavanja problema identifikovanih u ovom dokumentu, predložene su tri konkretne opcije koje predviđaju različite modalitete. U ovom delu, opcije se upoređuju jedna sa drugom kako bi se identifikovale prednosti i nedostaci svake opcije.

Prva predložena opcija, koja predviđa održavanje postojećeg stanja (status quo) i ne obezbeđuje otklanjanje problema i uzroka identifikovanih ovim konceptom. Bez usaglašavanja pojedinih zakona, i dalje će postojati kontradiktorne odredbe između zakona unutar sektora, a samim tim pravni okvir neće biti usklađen sa konvencijama i preporukama ONP-a, niti sa direktivama EU u ovoj oblasti. Štaviše, nove politike koje predviđa Ministarstvo, kao što su politika NS i GR, neće biti u potpunosti pokrenute jer takve zakonske promene neće biti izvršene. Zbog ove situacije, ne očekuje se da će se mnoga od gore navedenih pitanja i posledica promeniti.

Druga predložena opcija ispituje mogućnost poboljšanja situacije promenom glavnog okvira strateških dokumenata kroz izmenu-dopunu strateških dokumenata iz oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i NOK-a. Ova opcija ima potencijal da u izvesnoj meri unapredi primenu postojećeg zakona, ali se suštinski ne bavi reformom institucionalne strukture profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja, i NOK, dato u Poglavlju 2 („ciljevi“).

Treća opcija uključuje ažuriranje zakonskog okvira (i ažuriranje pratećih podzakonskih akata) koji pokrivaju sve oblasti sektora. Očekuje se da će izmena-dopuna tri zakona i pratećih akata odgovoriti na sve ciljeve predviđene ovim konceptom. Unapređenjem pravnog okvira, zakonski i podzakonski akti će se usaglasiti u okviru sektora i relevantnih sektora kako bi se obezbedila sinhronizacija sprovođenja zakonodavstva i njihovo usklađivanje sa *acquis-em*. Dalje, ažuriranje zakonskog okvira bi ga uskladilo sa konvencijama i preporukama ONP-a i sa relevantnom Direktivom EU, uključujući šemu garancije za mlade, kao i dobre prakse zemalja u regionu i šire. Treća opcija bi takođe stvorila koherentnost sa ključnim politikama ministarstva i poboljšala uslove za jasnije definisanje uloga unutar institucija vlasti, međuinstitucionalnu interakciju koja doprinosi holističkom, a ne fragmentiranom upravljanju. Sve ovo donosi veliki potencijal u unapređenju kvaliteta obrazovanja i profesionalnih veština i najbliže i konstruktivne veze sa tržištem rada.

Treća opcija direktno se bavi svim problemima i posledicama identifikovanim ovim koncept dokumentom i stoga čini preporuku Vladi Republike Kosovo da je odobri kao najadekvatniju opciju.

Slika 10. Tabela poređenja sa sve tri opcije

Naziv	Opcija 1	Opcija 2	Opcija 3
Pristup aktuelnostima	Čuvanje aktuelnog konteksta	Delimična promena aktuelnog konteksta	Značajna promena sadašnjeg konteksta
Vrsta intervenisanja	Samo na unutrašnjem organizacionom nivou	Na nivou strateških dokumenata profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja i preduniverzitetskog obrazovanja uopšte	Na nivou tri zakona, na osnovu tri faze, sa prvom fazom kao hitnom intervencijom u zakonu o POO-u, i celokupna infrastruktura podzakonskih akata
Oblik adresiranje reforme	Preko MONTI	Preko MONTI, Vlade i odobrenja parlamenta	Preko MONTI, Vlade i odobrenja parlamenta
Uticaj na institucionalnu strukturu	Minimalistički	Prosečno.	Maksimalistički

Poglavlje 6.1: Planovi implementacije za različite opcije

Slika 11: Planovi implementacije za Opciju 1

Cilj politike	Reforma upravljanja profesionalno obrazovanje i osposobljavanje na Kosovu	Šifra očekivano g iznosa
Strateški cilj	Usklađivanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahteva tržišta rada	

	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/department								
Specifični ciljevi 1, 2 i 3 „Restrukturiranje centralnih institucija u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja“; „Osnaživanje nove agencije sa punim krugom nadležnosti u izvršnoj, administrativnoj, regulatornoj oblasti u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja NOK-a“, i „Usklađivanje zakona u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u pravni akt '	Proizvod 1.1								
	Sprovedenje aktuelnih zakona		Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovorna institucija/department	0
	Aktivnost 1.1.1	Formiranje radne grupe za implementaciju	/	/	/	/		MONTI	0
	Aktivnost 1.1.2	Sprovedenje preporuka radne grupe	/	/	/	/		MONTI	0
	Aktivnost 1.1.3	M&E prema preporukama	/	/	/	/		MONTI	0
Specifični ciljevi 4, 5 i 6 „Kreiranje nezavisnih mehanizama	Proizvod 1.2								
	Potpuna implementacija postojećih AU	Godina 1	/	/	/	/		Odgovorna institucija/department	0
	Aktivnost 1.2.1	Uključivanje glasa donatorskih agencija	/	/	/	/		MONTI	0
	Proizvod 2.1	Aktivnost 2.1.1	Formiranje radne grupe za imple	/	/	/	/	MONTI& AFOO	0
	Posvećenost								

sa odgovornost u za akreditaciju i licenciranje IPOO i IPOOO u okviru nove agencije“; „Predviđanje mehanizma koji povezuje programe profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta“, i „Stvaranje odgovornog kruga u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja“.	nove agencije		mentaciju zakonodavstva						
	Proizvod 2.2 Izbor niza državnih službenika koji su kompetentni i sposobni da sprovedu reformu u praksi	Aktivnost 2.1.2	Osmišljavanje i raspisivanje javnog konkursa za prijem novih radnika	/	/	/	/	MONTI& AFOO	0

Slika 12: Planovi implementacije za Opciju 2

Cilj politike	Reforma upravljanja profesionalno obrazovanje i osposobljavanje na Kosovu							Šifra očekivanog iznosa	
Strateški cilj	Usklađivanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahteva tržišta rada								
	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/department								
Specifični ciljevi 1, 2 i 3 „Restrukturiranje centralnih institucija u oblasti profesionalnog	Proizvod 1.1		Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovorna institucija/department	0
	Pregled aktuelnih AU								
	Aktivnost 1.1.1	Osnivanje radne grupe	/	/	/	/		MONTI	0

obrazovanja i osposobljavanja“; „Osnaživanje nove agencije sa punim krugom nadležnosti u izvršnoj, administrativnoj, regulatornoj oblasti u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja NOK-a“; i „Usklađivanje zakona u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u pravni akt '		Aktivnost 1.1.2	Izrada novih strateških dokumenata	/	/	/	/	MONTI	0	
		Aktivnost 1.1.3	Validacija novih strateških dokumenata sa zainteresovanim stranama	/	/	/	/	MONTI	0	
	Proizvod 1.2									
	Izmena aktuelnih AU	Godina 1	Javne konsultacije za AU-a	/	/	/	/	Odgovorna institucija/departament	0	
		Aktivnost 1.2.1	Uključivanje glasa donatorskih agencija	/	/	/	/	MONTI	0	
Specifični ciljevi 4, 5 i 6 „Kreiranje nezavisnih mehanizama sa odgovornošću u za akreditaciju i licenciranje IPOO i IPOOO u okviru nove agencije“;	Proizvod 2.1	Aktivnost 2.1.1	Formiranje radne grupe za restrukturiranje	/	/	/	/	MONTI& AFOO	0	
	Posvećenost nove agencije									
	Proizvod 2.2	Aktivnost 2.1.2	Osmišljavanje i raspisivanje javnog konkur	/	/	/	/	MONTI& AFOO	0	
	Izborniza državnih službeni									

„Predviđanje mehanizma koji povezuje programe profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta“, i „Stvaranje odgovornog kruga u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja“.	ka koji su kompetentni i sposobni i da sprovedu reformu u praksi		sa za prijem novih radnika						
--	--	--	----------------------------	--	--	--	--	--	--

Slika 13: Planovi implementacije za Opciju 3

Cilj politike	Reforma upravljanja profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja na Kosovu							Šifra očekivanog iznosa
Strateški cilj	Usklađivanje profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa zahteva tržišta rada							
	Proizvodi, aktivnosti, godina i odgovorna organizacija/department							
Specifični ciljevi 1, 2 i 3 „Restrukturiranje centralnih institucija u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja“; „Osnaživanje nove agencije sa punim krugom nadležnosti u izvršnoj,	Proizvod 1.1							
	Izrada novog zakono stručnom obrazovanju	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 4	Godina 5	Odgovorna institucija/department	0
	Aktivnost 1.1.1	Osnivanje radne grupe	/	/	/	/	MONTI	0
	Aktivnost 1.1.2	Izrada novog zakona /usvajanje	/	/	/	/	MONTI	0
Aktivnost 1.1.3	Validacija novih zakona	/	/	/	/	MONTI	0	

administrativnoj, regulatornoj oblasti u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja NOK-a“, i „Usklađivanje zakona u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja u pravni akt '			sa zainteresovanim stranama						
	Proizvod 1.2								
	Usvajanje novog zakona o POO-u za odrasle i NOK	Godina 1	Godina 2	Osnivane radne grupe za zakon o POO-u za odrasle i Zakon o NOK-u	/	/		Odgovorna institucija/departament	0
	Aktivnost 1.2.1		Uključivanje glasa donatorskih agencija	Izrada novih zakona POO-a za odrasle i Zakon za NOK	/	/	MONTI	0	
Specifični ciljevi 4, 5 i 6 „Kreiranje nezavisnih mehanizama sa odgovornošću u za akreditaciju i licenciranje IPOO i IPOOO u okviru nove agencije“; „Predviđanje mehanizma koji povezuje	Proizvod 2.1	Aktivnost 2.1.1	Formiranje radne grupe za restrukturiranje	/	/	/	/	MONTI&AFOO	0
	Proizvod 2.2	Aktivnost 2.1.2	Osmišljavanje i raspisivanje javnog konkursa za prijem	/	/	/	/	MONTI&AFOO	0

programe profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja sa potrebama tržišta“, i „Stvaranje odgovornog kruga u oblasti profesionalnog obrazovanja i osposobljavanja“.	ntni i sposobni da sprovedu reformu u praksi		novih radnika						
---	--	--	---------------	--	--	--	--	--	--

Slika 14: Poređenje opcija

Metode poređenja:			
Relevantni positive uticaji	Opcija 1: Nikakva promena	Opcija 2: Pобољшanje implementacije i izvršenja	Opcija 3: Ažuriranje zakona iz oblasti POO i NOK i njihovih podzakonskih akata
	Nema supstancijalno pozitivan uticaj	Ima ograničen pozitivan uticaj	Ima supstancijalno pozitivan uticaj
	Ne poboljšava se kvalitet veze između tržišta rada i POO-a	Poboljšava se kvalitet veze između tržišta rada i POO minimalno	Ozbiljno se poboljšava kvalitet veze između tržišta rada i POO-a
	Nema povećanja konvergencije upravljanja u oblasti POO-a	Minimalno se povećava konvergencija upravljanja u oblasti POO-a	Ozbiljno se povećava upravljačka konvergencija u oblasti POO-a
Relevantni negativni uticaji			
	Ne očekuje se negativan uticaj	Ne očekuje se negativan uticaj	Ne očekuje se negativan uticaj
Relevantni troškovi			
	Nema nikakvih dodatnih troškova	Ima minimalno smanjenje stvarnih troškova	Ima supstancijalno smanjenje troškova u oblasti POO-a

Procena očekivanog uticaja na budžet	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 1	Godina 2	Godina 3	Godina 1	Godina 2	Godina 3
	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a	n/a
Zaključak	Opcija koja se ne preporučuje			Opcija koja se ne preporučuje			Preporučena opcija		

Poglavlje 7: Zaključci i naredni koraci

Prema svim analizama urađenim u ovom koncept dokumentu, jedina opcija koja garantuje rešavanje problema identifikovanih u oblasti POO-a je izrada novog zakona, kao i izrada podzakonskih akata u skladu sa novim zakonom. Glavni razlozi koji su nas naveli da identifikujemo glavni problem su problemi koje stvaraju zastarele zakonske odredbe, kao i potreba da se ažurira pravni osnov u oblasti zapošljavanja i usklađivanje sa drugim važećim zakonima na Kosovu, kao i Konvencijama međunarodne organizacije rada i direktive EU o privatnim agencijama za zapošljavanje.

Plan implementacije ovog koncept dokumenta, pod uslovom da bude odobren sa preporučenom opcijom, je sledeći:

Tabela 8: Planovi implementacije preporučene opcije

Javne konsultacije za koncept dokument – xx/xx/2024
Usvajanje idejnog dokumenta u Vladi - xx/xx/2024
Formiranje radne grupe za izradu novog zakona - xx/xx/2024.
Izrada novog zakona o POO xx/xx2024
Usvajanje novog Nacrta zakona o POO u Vladi - xx/xx/2024
Ažuriranje/ Usvajanje novog zakona o POO-u za odrasle i Zakon o NOK-u 2025/ 2026
Usvajanje novog Nacrta zakona za POO da raste i Nacrta zakona za NOK u Vladi - 2025/2026.

Poglavlje 7.1: Odredbe za praćenje i procenu

Implementacija koncept dokumenta će biti ocenjena u smislu postizanja ciljeva kroz njegovo praćenje od strane Odeljenja za koordinaciju politika u MONTI. O istom će se na redovnoj osnovi nedeljno izveštavati i ministar.

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem
u Republici Kosovo

Dodatak 1 Obrazac za procenu ekonomskog uticaja

Kategorije ekonomskog uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili uticaj na troškove	Željeni nivo analize
		Da	Ne	Visoko/nizak	Visoko/nisko	
Radna mesta ³	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta povećati?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na nivo plaćanja?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na olakšavanje pronalazjenja posla?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Poslovanje	Da li će to uticati na pristup poslovnim finansijama?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će određeni proizvodi biti povučeni sa tržišta?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će određeni proizvodi biti dozvoljeni na tržištu?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će preduzeća biti prinuđena da se zatvore?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će biti stvorena nova preduzeća?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Administrativna opterećenja	Da li će preduzeća biti prinuđena da ispunjavaju obaveze pružanja novih informacija?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li su obaveze pružanja informacija za preduzeća pojednostavljene?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Trgovina.	Da li se očekuje da će se trenutni protok promeniti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li se očekuje da će se trenutni izvozni tokovi promeniti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Transport	Da li će to uticati na način prevoza putnici i/ili roba?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza

³ Kada to utiče na radna mesta, biće i socijalnih uticaja.

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

	Da li će biti razlike u vremenu potrebnom za prevoz putnika i/ili robe?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Investicije	Da li se očekuje od kompanija da investiraju u nove aktivnosti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li se očekuje da kompanije da otkazu ili odlože investicije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se povećati ulaganja iz dijaspore?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se smanjiti ulaganja iz dijaspore?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se povećati strana direktna ulaganja?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se smanjiti direktna strana ulaganja ?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Konkurentnost	Da li će porasti cena poslovnih proizvoda, poput električne energije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će se cena poslovnih inputa, poput električne energije, smanjiti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li postoji verovatnoća da će se inovacije i istraživanje promovisani?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li postoji verovatnoća da će inovacije i istraživanje biti ometani?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Uticaj na MSP	Da li su pogođena preduzeća uglavnom MSP?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Cene i konkurencija	Da li će se povećati broj roba i usluga dostupnih za preduzeća ili potrošača?			Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će se smanjiti broj roba i usluga dostupnih preduzećima ili potrošačima?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će porasti cene postojećih roba i usluga?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će se cene postojećih roba i usluga smanjiti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Regionalni ekonomski uticaji	Da li će biti pogođen određeni poslovni sektor ?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li je ovaj sektor koncentrisan u određenom regionu?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na budući ekonomski rast?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

Opšti ekonomski razvoj	Da može to da utiče na stopu inflacije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
------------------------	---	--	---	-------	-------	----------------------

Dodatak 2 Forma za procenu ekonomskog uticaj

Kategorije društvenog uticaja	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogodjenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca	Očekivana korist ili uticaj na troškove	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Radna mesta ⁴	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta povećati?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Hoće li se sadašnji broj radnih mesta smanjiti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li su radna mesta u određenom poslovnom sektoru pogođena?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na nivo plate?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na olakšavanje pronalazjenja posla?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Regionalni društveni uticaji	Da li su društveni uticaji koncentrisani na posebne regione ili gradove?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Uslovi rada	Da li su pogođena radnička prava?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li su predviđeni ili ukinuti standardi za rad u opasnim uslovima?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na način razvoja socijalnog dijaloga između zaposlenih i poslodavaca?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Socijalna isključenost	Da li će to uticati na siromaštvo?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li je ugrožen pristup šemama socijalne zaštite?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će se cene postojećih roba i usluga smanjiti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na finansiranje ili organizovanje šema socijalne zaštite?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Obrazovanje	Da li će to uticati na osnovno obrazovanje?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na srednje obrazovanje?	X		Visoko	Visoko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na visoko obrazovanje?	X		Visoko	Visoko	Deskriptivna analiza

⁴ Kada to utiče na radna mesta, biće i socijalnih uticaja.

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

	Da li će to uticati na profesionalno obrazovanje?	X		Visoko	Visoko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na obrazovanje radnika i doživotno učenje?	X		Visoko	Visoko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na organizovanje ili strukturu obrazovnog sistema ?	X		Visoko	Visoko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na akademsku slobodu i samoupravu?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Kultura	Da li utiče opcijana na kulturni diverzitet?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li opcija utiče na finansiranje kulturnih organizacija?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li opcija utiče na mogućnosti za osobe koje imaju koristi od kulturnih aktivnosti ili učestvuju u njima?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na očuvanje kulturnog nasleđa?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Upravljanje	Da li utiče opcija na sposobnost građana da učestvuju u demokratskom procesu?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li se svaka osoba tretira jednako?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će javnost biti bolje informisana o određenim pitanjima?	X		Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na način na koji funkcionišu političke partije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na civilno društvo?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Javno zdravlje i bezbednost ⁵	Da li će to imati bilo kakav uticaj na živote ljudi, kao je što životni vek ili stope smrtnosti?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na kvalitet hrane?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će se zdravstveni rizik povećati ili smanjiti zbog štetnih supstanci?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će biti uticaja na zdravlje usled promena nivoa buke ili kvaliteta vazduha, vode i/ili zemljišta?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza

⁵ Kada postoji uticaj na javno zdravlje i bezbednost, onda redovno dolazi do uticaja na životnu sredinu.

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u upotrebi energije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će biti posledica po zdravlje usled promena u odlaganju otpada?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na životni stil ljudi, kao što je nivo interesovanja za sport, promene u ishrani ili promene u upotrebi duvana ili alkohola?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li postoje određene grupe koje se suočavaju sa mnogo visokim rizicima od drugih (definisani prema faktorima kao što su starost, pol, ograničena sposobnost, društvena grupa ili region)?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Kriminal i bezbednost	Da li to utiče na verovatnoću da će kriminalci biti uhvaćeni?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li kriminal utiče na potencijalni profit?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li će to uticati na nivoima korupcije?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče na kapacitet za sprovođenje zakona?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče na prava i bezbednost žrtava zločina?		X	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza

Dodatak 3 Obrazac za procenu uticaja na životnu sredinu

Kategorije uticaja na životnu sredinu	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogodnih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visoko/nizak	Očekivana korist ili uticaj na troškove Visoko/nisko	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Klima i održiva ivotna sredina	Da li će to uticati na emisiju staklenih gasova (ugljen-dioksid, metan, itd.)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će uticati na potrošnju goriva?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će se raznovrsnost resursa koji se koriste za proizvodnju energije promeniti?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će biti neke promene u ceni za ekološki prihvatljive proizvode?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će određene aktivnosti postati manje zagađujuće?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Kvalitet vazduha	Da li će to uticati na izražavanje zagađivača vazduha ?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Kvalitet vode	Da li utiče opcija na kvalitet slatke vode?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li utiče opcija na kvalitet podzemnih voda ?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li utiče opcija na kvalitet pijaće vode?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Kvalitet zemljišta i korišćenje zemljišta	Da li će uticati na kvalitet zemljišta (u vezi sa zakiseljavanjem, zagađenjem, upotrebom pesticida ili herbicida)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će uticati na eroziju zemljišta?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će zemljište biti izgubljeno (gradnjom i sl.)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će se zemljište dobiveno (dekontaminacijom, itd.)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će biti promena u korišćenju zemljišta (npr. sa korišćenja šuma u poljoprivrednu ili urbanu upotrebu)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Otpad i reciklaža	Da li će se količina generisanog otpada promeniti?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će se promeniti načini na koje se postupa sa otpadom?		Ne	Nizak	Nisko	n/a

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

	Da li će biti mogućnosti za reciklažu otpada?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Upotreba izvora	Da li utiče opcija na korišćenje obnovljivih resursa (riblji fond, hidrocentrala, solarna energija, itd.)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li utiče opcija na korišćenje neobnovljivih resursa (podzemne vode, minerali, ugalj, itd.)?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Stepen opasnosti po životnu sredinu	Da li će imati bilo kakav uticaja na verovatnoću opasnosti, kao što su požari, eksplozije ili nesreće?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će uticati na spremnost u slučaju prirodne katastrofe?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će biti pogođena zaštita društva od prirodnih katastrofa?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Biodiverzitet, flora i fauna	Da li će imati uticaja na zaštićene ili ugrožene vrste ili područja u kojima žive?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će uticati na veličinu ili veze između prirodnih područja?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će to uticati na broj vrsta u datom području?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
Dobrobit životinja	Da li će to uticati na tretman životinja?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će uticati na zdravlje životinja?		Ne	Nizak	Nisko	n/a
	Da li će to uticati na kvalitet i bezbednost stočne hrane?		Ne	Nizak	Nisko	n/a

Dodatak 4 Obrazac za procenu uticaja osnovnih prava

Kategorija uticaja na osnovna prava	Glavni uticaj	Da li se očekuje da će doći do ovog uticaja?		Broj pogođenih organizacija, kompanija i/ili pojedinaca Visoko/nizak	Očekivana korist ili uticaj na troškove Visoko/nisko	Željeni nivo analize
		Da	Ne			
Dostojanstvo	Da li opcija utiče na dostojanstvo ljudi, njihovo pravo na život ili integritet osobe?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Sloboda	Da li utiče opcija na pravo individualne slobode?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li opcija utiče na pravo osobe na privatnost?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na pravo na sklapanje braka ili osnivanje porodice?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na pravnu, ekonomsku ili socijalnu zaštitu pojedinaca ili porodica?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na slobodu misli, savesti ili veroispovesti?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na slobodu govora?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na slobodu okupljanja ili udruživanja?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Lični podaci	Da li opcija uključuje obradu ličnih podataka?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li su prava pojedinca na pristup, ispravku i prigovor zagarantovana?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li je način na koji se lični podaci obrađuju jasan i dobro zaštićen?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Azil	Da li ova opcija utiče na pravo na azil?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Imovinska prava	Da li su pogođena imovinska prava?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na slobodu poslovanja?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Jednak tretman ⁶	Da li opcija štiti princip jednakosti pred zakonom?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza

⁶ Rodnoj ravnopravnosti se rešava u *Procena uticaja pola*

Koncept dokument za oblast upravljanja i upravljanja obrazovanjem i profesionalnim osposobljavanjem u Republici Kosovo

	Da li postoji verovatnoća da će određene grupe biti oštećene direktno ili indirektno diskriminacijom (npr. bilo kakva diskriminacija na rodnoj osnovi, rase, boje kože, etničke pripadnosti, političkog ili drugog mišljenja, starosti ili seksualne orijentacije)?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče opcija na pravo osoba sa ograničenim sposobnostima?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Prava dece	Da li utiče opcija na prava dece?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
Dobro upravljanje	Da li će administrativne procedure postati komplikovanije?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li utiče na način na koji administracija donosi odluke (transparentnost, proceduralni rok, pravo na pristup dosijeu, itd.)?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	O krivičnom pravu i propisanim kaznama: da li su ugrožena prava okrivljenog?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza
	Da li je ugrožen pristup pravdi?		Ne	Nizak	Nisko	Deskriptivna analiza